

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»

До захисту
Завідувач кафедри права, національної
безпеки та європейської інтеграції
д.ю.н., проф. Величко Л.Ю.

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ПРИ ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»
281 Публічне управління та адміністрування
28 Публічне управління та адміністрування

Виконавець
здобувач 2 курсу, групи ППГЗ-2-23

Кокорєва Д.В.

Науковий керівник
д.філос. з публ.упр. та адм.

Васильковський О.Т.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УЧАСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ	7
1.1 Роль неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин.....	7
1.2 Конфлікти у міжнародних відносинах: сутність, типологія та шляхи вирішення.....	17
РОЗДІЛ 2 УЧАСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ	27
2.1 Міжнародна діяльність неурядових організацій у конфліктних ситуаціях.....	27
2.2 Неурядові організації як посередники у врегулюванні конфліктів та відновленні довіри.....	38
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УЧАСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ	50
3.1 Шляхи оптимізації ролі неурядових організацій у сучасній системі міжнародного публічного управління.....	50
3.2 Роль публічного управління у вдосконаленні механізмів участі неурядових організацій у міжнародних конфліктах.....	62
ВИСНОВКИ.....	75
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи, присвяченої ролі неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів, ґрунтується на критичному аналізі сучасного стану міжнародних відносин, глобалізації, та ескалації конфліктів різного рівня. У світовій системі міжнародних відносин спостерігається підвищення значущості недержавних суб'єктів, які виконують важливі функції в гуманітарній сфері, посередництві, моніторингу дотримання міжнародного права та відновленні пост-конфліктних суспільств. Це обумовлено зростаючою потребою в альтернативних підходах до розв'язання конфліктів, коли традиційні міждержавні механізми виявляються недостатніми.

Актуальність обраної тематики підсилюється динамічними змінами у природі конфліктів, які стають більш складними, багатовимірними та часто виходять за межі державних кордонів. Залучення неурядових організацій як ключових суб'єктів управління дозволяє комплексно реагувати на виклики, забезпечуючи гнучкість, оперативність та незалежність дій. Зокрема, їх роль у гуманітарних кризах, підтримці біженців, документуванні злочинів проти людяності та сприянні мирним ініціативам є незамінною.

Критичний аналіз існуючих підходів, таких як діяльність міжнародних міжурядових організацій, виявляє обмеження їх впливу через політичні розбіжності між державами та складність досягнення консенсусу. У порівнянні з цим, неурядові організації здатні діяти в умовах відсутності офіційної підтримки урядів, що робить їх ефективними в кризових ситуаціях.

Порівняльний аналіз ролі неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів демонструє їх ключовий внесок у гуманітарну допомогу, посередництво та пост-конфліктне відновлення. Це підкреслює важливість дослідження для розвитку науки публічного управління та адміністрування, оскільки вивчення найкращих практик дозволяє інтегрувати успішні моделі у державне та міжурядове управління.

Таким чином, обґрунтування актуальності роботи полягає у важливості та необхідності залучення неурядових організацій як невід'ємного елементу сучасного міжнародного публічного управління для ефективного вирішення міжнародних конфліктів і забезпечення глобальної безпеки.

Мета дослідження: Дослідити роль та ключові аспекти діяльності неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів, систематизувати існуючі підходи до залучення неурядових організацій у миротворчих процесах та обґрунтувати їх значення для ефективного публічного управління в сучасній системі міжнародних відносин.

Завдання дослідження:

- вивчити роль неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин;
- визначити сутність, типологію та шляхи вирішення міжнародних конфліктів;
- дослідити міжнародну діяльність неурядових організацій у конфліктних ситуаціях;
- систематизувати підходи до взаємодії неурядових організацій із міжурядовими структурами та державами;
- окреслити особливості участі неурядових організацій у пост-конфліктному відновленні;
- проаналізувати перспективи подальшого розвитку участі неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів.

Об'єкт дослідження: процес залучення неурядових організацій до вирішення міжнародних конфліктів та зростання ролі недержавних акторів у системі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: роль неурядових організацій при вирішенні міжнародних конфліктів.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя роботи ґрунтується на сучасних наукових засадах публічного управління та адміністрування, а також міждисциплінарному підході до вивчення ролі неурядових організацій у

вирішенні міжнародних конфліктів. Основними методами дослідження є:

- Загальнонаукові методи – аналіз і синтез (для розчленування проблеми на складові елементи – аналіз ролі НУО в різних аспектах міжнародних відносин, і подальшого узагальнення отриманих даних); індукція та дедукція (для формулювання висновків на основі конкретних фактів і для перевірки загальних гіпотез); системний підхід (для дослідження неурядових організацій як комплексної системи, що функціонує в умовах багаторівневого міжнародного середовища).

- Спеціальні методи – історичний метод (для вивчення еволюції ролі неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів); порівняльний аналіз (для зіставлення підходів до участі НУО в міжнародних конфліктах); контент-аналіз документів (для аналізу нормативно-правових актів, міжнародних угод і звітів НУО); метод кейс-стаді (для глибокого дослідження конкретних конфліктних ситуацій із залученням НУО); соціологічний метод (аналіз звітів, опитувань, інтерв'ю – для оцінки впливу діяльності НУО на локальні громади та міжнародне середовище).

- Міждисциплінарні підходи – політико-правовий аналіз (для дослідження взаємодії НУО із міжурядовими організаціями та державами через призму міжнародного права і публічного управління); економічний аналіз (для оцінки фінансових механізмів забезпечення діяльності НУО); гуманітарний підхід (для аналізу соціальних і культурних аспектів участі НУО в пост-конфліктному відновленні).

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження мають значний практичний потенціал для використання в управлінській, гуманітарній та дослідницькій сферах. Основні напрями їх практичного застосування:

- У публічному управлінні та адмініструванні: розробка рекомендацій для органів державної влади та міжнародних організацій щодо інтеграції неурядових організацій у процеси врегулювання міжнародних конфліктів; формування ефективних механізмів співпраці між державами, НУО

та міжурядовими організаціями, спрямованих на посилення координації та підвищення ефективності миротворчих ініціатив.

– У діяльності неурядових організацій: використання систематизованих даних про найкращі практики участі НУО в гуманітарних і миротворчих операціях для підвищення ефективності їх роботи; застосування рекомендацій щодо вдосконалення підходів до документування порушень прав людини, організації гуманітарної допомоги та післяконфліктного відновлення.

– У сфері освіти та науки: впровадження отриманих результатів у навчальні програми з публічного управління, міжнародних відносин та гуманітарного права для підготовки фахівців, здатних працювати у складних конфліктних умовах; сприяння подальшим науковим дослідженням шляхом визначення пріоритетних напрямків вивчення ролі НУО у вирішенні міжнародних конфліктів.

– У міжнародному середовищі: розробка рекомендацій для міжнародних платформ, таких як ООН, ЄС та інші регіональні організації, щодо залучення НУО до процесів миротворчості та пост-конфліктного відновлення; забезпечення практичного використання результатів у рамках проектів з надання гуманітарної допомоги, підтримки біженців і відновлення зруйнованої інфраструктури у пост-конфліктних регіонах.

Апробація результатів роботи. Магістерська кваліфікаційна робота самостійно виконана шляхом аналітичного дослідження та його узагальнення. Усі результати отримані за допомогою самостійного опрацювання та аналізу і синтезу отриманих даних.

Отримані в результаті проведеної роботи теоретичні висновки і практичні пропозиції обговорювалися на засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна та можуть бути використані в науково-дослідній роботі кафедри.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УЧАСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

1.1 Роль неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин

Рекомендація Ради Європи про правовий статус неурядових організацій CM/Rec(2007)14 визначає такі організації як «добровільні самоврядні об'єднання або організації, створені для виконання переважно некомерційних завдань їхніх засновників або членів» [53].

Залежно від сфери діяльності, мети та форм організації, неурядові організації (НУО) поділяються на кілька типів:

1. За географічним охопленням:
 - Локальні НУО, що функціонують на рівні громад чи регіонів (екологічні ініціативи, громадські хи).
 - Національні НУО, які займаються проблемами, важливими для всієї країни (правозахисні організації чи благодійні фонди).
 - Міжнародні НУО, що діють у кількох країнах або на глобальному рівні (Amnesty International [3], Greenpeace [14], та інш).
2. За функціональною спрямованістю:
 - Правозахисні організації [41], що займаються захистом прав людини та свобод (Human Rights Watch [16]).
 - Гуманітарні організації, які надають допомогу в кризових ситуаціях, таких як стихійні лиха чи військові конфлікти (Червоний Хрест [48]).
 - Екологічні організації, які захищають довкілля та займаються питаннями сталого розвитку (WWF [34]).
 - Освітні та наукові НУО, спрямовані на підвищення рівня знань та

впровадження новітніх розробок.

- Культурні та мистецькі організації, які підтримують збереження культурної спадщини та розвиток творчості.

3. За джерелами фінансування:

- Членські організації, які фінансуються за рахунок внесків своїх учасників.

- Фонди, які отримують фінансування через гранти, пожертви чи благодійні заходи.

- Змішані моделі, які комбінують кілька джерел надходження коштів.

4. За правовим статусом:

- Формалізовані НУО, зареєстровані згідно із законодавством відповідної країни.

- Неформалізовані об'єднання, які діють без юридичної реєстрації, але активно впливають на суспільство (громадські рухи чи ініціативи).

Таким чином, НУО представляють собою широкий спектр організацій, які відрізняються за своїм розміром, сферою діяльності, методами роботи та рівнем впливу [46]. Їхня універсальність і здатність реагувати на виклики часу роблять їх важливим компонентом сучасного міжнародного порядку, особливо в контексті вирішення конфліктів, захисту прав людини та забезпечення сталого розвитку [50].

Історія неурядових організацій як суб'єктів міжнародних відносин демонструє їхню еволюцію від невеликих локальних ініціатив до потужних глобальних акторів, які впливають на міжнародну політику, права людини, гуманітарні кризи та сталий розвиток [56]. Хоча термін «неурядова організація» офіційно з'явився лише в середині XX століття, передумови їх виникнення формувалися задовго до цього.

Перші форми громадських об'єднань з'явилися ще в античні часи у вигляді релігійних братств, філософських шкіл та торговельних гільдій. Вони мали обмежений вплив на суспільне життя, але створили основу для подальшого розвитку ідей колективної дії.

У середньовіччі релігійні організації, такі як католицькі ордени, стали першими транснаціональними структурами, які діяли на міжнародному рівні. Вони займалися гуманітарною діяльністю, захистом віри та організацією благодійних ініціатив. Орден госпітальєрів та Орден хрестоносців демонструють ранню роль недержавних об'єднань у міжнародній діяльності.

З розвитком ідей Просвітництва, таких як свобода, рівність і права людини, у XVIII столітті почали формуватися організації, орієнтовані на соціальні зміни. Це був час зародження аболіціоністських рухів, які боролися проти рабства, а також філантропічних організацій, що займалися освітою і благодійністю.

Наприкінці XVIII та у XIX століттях неурядові організації почали активно впливати на міжнародну політику. Одним із найпомітніших прикладів є Антирабовласницьке товариство (Anti-Slavery International), засноване у 1839 році, яке виступало проти работоргівлі і мало значний вплив на уряди провідних держав.

Іншою знаковою подією стало створення Міжнародного Червоного Хреста у 1863 році. Заснована Анрі Дюнаном організація стала першою глобальною гуманітарною НУО, що діяла у зонах конфлікту, надаючи допомогу пораненим солдатам незалежно від їхньої національності. Червоний Хрест не лише заклав основи сучасної гуманітарної діяльності, а й вплинув на формування міжнародного гуманітарного права [48].

XX століття стало епохою інституалізації НУО, їхнього закріплення як повноправних суб'єктів міжнародних відносин. Перша світова війна стимулювала зростання організацій, які займалися гуманітарною допомогою та підтримкою біженців. У міжвоєнний період НУО почали активніше співпрацювати з міжурядовими структурами, зокрема Лігою Націй, у питаннях захисту меншин, роззброєння та охорони праці.

Друга світова війна та її наслідки стали каталізатором для створення глобальних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, що залучала НУО до своєї діяльності. У 1945 році у Статуті ООН термін «неурядова

організація» був згаданий вперше, і НУО почали отримувати статус консультативних органів при Економічній і соціальній раді ООН.

У цей період з'явилися потужні міжнародні НУО, які працювали у сферах прав людини (Amnesty International [3], заснована у 1961 році), захисту навколишнього середовища (Greenpeace [14], створена у 1971 році), боротьби з голодом (CARE International [7]). Вони стали вагомими акторами міжнародних відносин, залучаючи суспільство до глобальних проблем.

Наприкінці XX століття глобалізація значно посилила роль НУО. З розвитком інформаційних технологій і транспортної інфраструктури організації змогли швидше реагувати на кризи, координувати міжнародну допомогу та проводити інформаційні кампанії. Зокрема, глобальні акції проти зміни клімату, які ініціювали НУО, вплинули на формування політики багатьох держав.

На початку XXI століття НУО стали активними учасниками врегулювання міжнародних конфліктів, боротьби з тероризмом, надання гуманітарної допомоги та підтримки демократії. Їхня діяльність включає моніторинг прав людини, участь у миротворчих процесах та розробку рекомендацій для урядів і міжнародних організацій.

Сьогодні НУО діють у всіх куточках світу, здійснюючи вплив на політику, економіку та соціальні процеси. Вони стали важливою ланкою між урядами, бізнесом і громадянським суспільством. Їхній внесок у врегулювання міжнародних конфліктів, боротьбу з бідністю, захист прав людини та екологічну стійкість робить НУО незамінними акторами глобального управління.

Таким чином, історичний розвиток НУО відображає їхню еволюцію від локальних ініціатив до глобальних впливових суб'єктів, що активно формують міжнародний порядок денний і відіграють важливу роль у вирішенні актуальних викликів сучасності.

Діяльність неурядових організацій на міжнародній арені ґрунтується на комплексі правових норм, міжнародних договорів, декларацій, а також

інституційних механізмів, які забезпечують їхню інтеграцію в глобальну систему міжнародних відносин. Хоча НУО не є офіційними учасниками міжнародного права, їхня діяльність дедалі більше враховується в процесах прийняття рішень на міжнародному рівні, особливо у питаннях захисту прав людини, гуманітарної допомоги, екологічної політики та миротворчості.

Діяльність НУО регулюється як національним, так і міжнародним правом. У межах національних правових систем НУО діють відповідно до законів про асоціації, неприбуткові організації, благодійність та інші акти, які визначають їхній статус, права та обов'язки. На міжнародному рівні відсутнє єдине універсальне законодавство для НУО, однак існують численні міжнародні документи, які закладають базові принципи їхньої діяльності:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй (1945 р.) [57] – у статті 71 згадується, що неурядові організації можуть отримувати консультативний статус при Економічній і соціальній раді ООН (ЕКОСОР), що стало першим визнанням їхнього внеску у міжнародні відносини.

2. Загальна декларація прав людини (1948 р.) [44] – створила основу для діяльності НУО, які займаються правами людини, закріплюючи права на свободу асоціації, свободу слова та мирні зібрання.

3. Декларація про право на розвиток (1986 р.) [40] – підкреслює важливість участі громадянського суспільства, зокрема НУО, у процесах міжнародного розвитку.

4. Міжнародне гуманітарне право – передбачає діяльність гуманітарних організацій у конфліктах, зокрема через Женевські конвенції (1949 р.) [42] та їхні Додаткові протоколи, які регулюють роботу таких організацій, як Червоний Хрест.

5. Конвенція про статус біженців (1951 р.) [45] – передбачає участь НУО у підтримці та захисті біженців і переміщених осіб.

Для взаємодії з міжурядовими організаціями НУО використовують різноманітні інституційні механізми [37]. Найбільш значущими платформами для їхньої діяльності є:

1. Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР) – надає консультативний статус НУО, що дозволяє їм брати участь у конференціях, подавати рекомендації та співпрацювати з іншими структурами ООН. На сьогодні понад 5 тисяч НУО мають такий статус.

2. ООН та її спеціалізовані агентства – НУО активно співпрацюють з організаціями, такими як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), Програма розвитку ООН (ПРООН), ВООЗ та ЮНЕСКО. Ці організації створюють умови для спільної роботи в гуманітарній, соціальній та екологічній сферах.

3. Міжнародні судові органи та комітети – НУО часто виступають ініціаторами розгляду справ у міжнародних судах, таких як Міжнародний кримінальний суд (МКС), і активно співпрацюють із комітетами, що моніторять дотримання міжнародних договорів.

4. Регіональні організації – НУО співпрацюють із такими структурами, як Рада Європи, Європейський Союз, Організація американських держав (ОАД) та Африканський Союз, сприяючи захисту прав людини, демократії та сталому розвитку на регіональному рівні.

5. Партнерства з міжнародними фінансовими інституціями – НУО взаємодіють із Всесвітнім банком, Міжнародним валютним фондом та іншими організаціями, залучаючись до реалізації проектів із боротьби з бідністю, підтримки сталого розвитку та вирішення криз.

Діяльність НУО на міжнародній арені базується на таких принципах:

- Незалежність – збереження автономії від державних та комерційних структур.

- Прозорість і підзвітність – забезпечення відкритості у своїй діяльності та звітність перед суспільством.

- Недискримінація – універсальність підходів до вирішення проблем, незалежно від раси, національності, статі чи релігії.

- Неупередженість – особливо важливо для гуманітарних НУО, які працюють у зонах конфліктів.

Попри значні досягнення, діяльність НУО на міжнародному рівні супроводжується низкою викликів. До них належать обмеження свободи асоціацій у деяких країнах, нестача фінансових ресурсів, недостатня координація з урядами, а також ризик втрати незалежності через залежність від донорів.

Неурядові організації виступають важливими посередниками між громадянським суспільством, державами та міжурядовими організаціями (МУО), створюючи зв'язок, який сприяє вирішенню ключових глобальних проблем. Їхня взаємодія із державами базується на партнерстві, де НУО надають експертні знання, здійснюють громадський контроль та реалізують ініціативи, які держава з різних причин не здатна виконати самостійно. У соціальній сфері НУО часто залучаються до розробки та впровадження програм допомоги вразливим групам населення, надаючи послуги та підтримку, яких не вистачає в системі державного управління.

Особливу увагу слід звернути на роль НУО в процесі адвокації, тобто просування інтересів громадянського суспільства через тиск на уряди задля прийняття необхідних рішень. Кампанії, організовані НУО для захисту екології чи прав людини, часто стають рушійною силою реформ. Водночас такі організації виконують функцію моніторингу, контролюючи дотримання державами міжнародних стандартів і норм, що сприяє зростанню прозорості та підзвітності урядів.

У третьому секторі все ґрунтується на волонтерстві, пожертвуваннях часу та грошей, переконанні. Участь у таких організаціях зазвичай не мотивується доходом, а ресурси мобілізуються здатністю такої організації шукати та залучати їх добровільно [12].

На міжнародному рівні НУО активно співпрацюють із міжурядовими організаціями, такими як ООН, Рада Європи, Європейський Союз та іншими структурами. Одним із ключових механізмів такої взаємодії є надання НУО консультативного статусу. В ООН організації з таким статусом мають право брати участь у засіданнях, надавати експертні висновки та пропонувати

рішення у сфері прав людини, зміни клімату, гендерної рівності чи гуманітарної допомоги.

Крім того, НУО часто стають ключовими виконавцями програм, що фінансуються міжурядовими структурами, такими як Всесвітній банк чи Міжнародний валютний фонд. У таких випадках вони реалізують проекти з боротьби з бідністю, підтримки сталого розвитку [1], допомоги біженцям або розбудови інфраструктури.

Водночас гуманітарна діяльність НУО є прикладом співпраці, яка часто визначає ефективність реагування на кризові ситуації. Організації, такі як Міжнародний Червоний Хрест, координують свої зусилля з ООН або іншими міжнародними структурами, щоб забезпечити допомогу постраждалим у зонах конфлікту чи під час природних катастроф. Вони також беруть участь у моніторингу дотримання міжнародних угод, таких як Женевські конвенції, допомагаючи фіксувати порушення гуманітарного права.

Втім, взаємодія НУО з державами та міжурядовими організаціями супроводжується низкою викликів. Уряди не завжди готові приймати рекомендації НУО, особливо якщо вони суперечать політичним інтересам чи пріоритетам. У деяких країнах діяльність таких організацій обмежується, що ускладнює їхню роботу. Крім того, залежність від фінансування з боку урядів чи міжурядових структур може створювати ризик втрати незалежності НУО, що може позначитися на об'єктивності їхньої діяльності.

Таким чином, взаємодія НУО з державами та міжурядовими організаціями є багатогранною і відіграє важливу роль у вирішенні сучасних викликів. Ця співпраця створює можливості для спільної роботи над розв'язанням глобальних проблем, але потребує чіткого збереження балансу між незалежністю, ефективністю та відповідальністю кожної зі сторін.

Глобалізація стала одним із ключових факторів, що трансформували діяльність неурядових організацій, змінивши їхній масштаб, підходи до роботи та рівень впливу. Розвиток глобальних комунікацій, поширення інформаційних технологій, посилення економічної та культурної взаємозалежності держав

сприяли зростанню ролі НУО як важливих суб'єктів у вирішенні міжнародних конфліктів. Водночас глобалізація поставила перед цими організаціями нові виклики, пов'язані з адаптацією до швидких змін і зростанням комплексності конфліктів.

Одним із ключових наслідків глобалізації стало розширення мережі НУО, які тепер діють не лише в локальному чи національному контексті, а й на міжнародному рівні. Це дало їм можливість брати участь у врегулюванні конфліктів у різних частинах світу, використовуючи глобальні платформи для обміну інформацією, досвідом та ресурсами. Міжнародні НУО, такі як Amnesty International [3] чи Greenpeace [14], змогли об'єднати зусилля регіональних підрозділів, створивши ефективні механізми реагування на загрози правам людини або екологічні кризи.

Швидкий розвиток інформаційних технологій, який є невід'ємною складовою глобалізації, дозволив НУО швидше поширювати інформацію про конфлікти та мобілізувати ресурси. Завдяки цьому конфлікти, які раніше могли залишатися локальними, тепер привертають увагу міжнародної спільноти, що сприяє зростанню тиску на сторони конфлікту з метою їхнього врегулювання. Зокрема, кампанії, організовані НУО через соціальні мережі, стали інструментом глобальної мобілізації громадськості. Приклади таких кампаній можна побачити у випадках гуманітарних криз у Сирії чи Ємені, де організації активно залучали донорів та привертати увагу до порушень прав людини.

Водночас глобалізація сприяла посиленню міжкультурної комунікації та співпраці. НУО відіграють роль посередників між різними культурами, допомагаючи зменшувати напругу та сприяти взаєморозумінню між конфліктуючими сторонами. Так, міжнародні гуманітарні організації, такі як Червоний Хрест [48] чи CARE International [7], забезпечують не лише матеріальну допомогу, а й сприяють мирному діалогу між сторонами конфліктів, використовуючи досвід взаємодії у глобальному контексті.

Однак глобалізація принесла й нові виклики для НУО. Підвищення складності конфліктів через їхню економічну, етнічну та політичну

багатогранність вимагає від НУО розширення компетенцій та адаптації стратегій. Сучасні конфлікти часто пов'язані із транснаціональними загрозами, такими як тероризм, незаконний обіг зброї чи екологічні катастрофи. У цих умовах НУО доводиться співпрацювати з державами, міжнародними організаціями та приватним сектором, що потребує створення нових механізмів координації.

Ще одним аспектом глобалізації є конкуренція за ресурси. У світі, де дедалі більше організацій залучаються до врегулювання конфліктів, НУО змушені змагатися за фінансування, увагу медіа та довіру громадськості. Це створює ризики комерціалізації їхньої діяльності або втрати незалежності через залежність від великих донорів.

Глобалізація також вимагає від НУО більшої прозорості та підзвітності, оскільки зростання їхнього впливу привертає увагу не лише суспільства, але й критиків, які часто звинувачують організації в упередженості чи неефективності. Це змушує НУО вдосконалювати свої внутрішні процедури, звітність і стандарти діяльності, що позитивно позначається на їхньому авторитеті, але потребує значних зусиль і ресурсів.

Отже, глобалізація суттєво трансформувала роль і можливості НУО у вирішенні міжнародних конфліктів, надавши їм більше інструментів і платформ для діяльності, але водночас створивши нові виклики. У сучасному світі вони стали важливими гравцями, здатними мобілізувати глобальні ресурси, сприяти діалогу між сторонами конфліктів і чинити тиск на міжнародну спільноту для прийняття рішень. Однак їхній подальший успіх залежатиме від здатності адаптуватися до змін, зберігаючи при цьому свої основні принципи незалежності, прозорості та орієнтації на суспільні інтереси.

1.2 Конфлікти у міжнародних відносинах: сутність, типологія та шляхи вирішення

Міжнародні конфлікти є одним із найскладніших і найзначущих явищ у сучасній системі міжнародних відносин. Вони відображають суперечності, що виникають між державами, міжнародними організаціями, етнічними чи релігійними групами через розбіжності в інтересах, ідеологіях, ресурсах або територіальних претензіях. У своїй основі міжнародні конфлікти є відображенням нерівномірності розвитку світової спільноти, де відмінності в економічному, політичному чи соціальному статусі різних суб'єктів породжують напруженість і протистояння.

Поняття міжнародного конфлікту охоплює широкий спектр ситуацій, які характеризуються взаємодією сторін із протилежними інтересами. У найзагальнішому вигляді міжнародний конфлікт можна визначити як зіткнення позицій, цілей чи дій двох або більше сторін, що беруть участь у міжнародних відносинах, і яке супроводжується напругою, протистоянням або відкритою ворожнечею. Важливо зазначити, що конфлікти можуть бути як міждержавними, так і внутрішньодержавними, але з міжнародними наслідками, коли в них залучені інші країни або міжнародні організації [52].

Природа міжнародних конфліктів є багатогранною та залежить від багатьох факторів, таких як історичний контекст, геополітична ситуація, економічний стан сторін і культурні відмінності. Одним із ключових аспектів природи конфлікту є його складна структура, яка включає в себе як об'єктивні елементи, пов'язані з реальними розбіжностями інтересів, так і суб'єктивні, що залежать від сприйняття, цінностей та ідеологічних позицій учасників. Це означає, що навіть за відсутності реальної загрози чи суперечності конфлікт може виникнути через упередження, недовіру або нерозуміння [58].

Класифікація міжнародних конфліктів відображає їхню багатогранність. Вони можуть бути політичними, коли йдеться про боротьбу за владу чи

ідеологію; економічними, пов'язаними з доступом до ресурсів, ринків чи технологій; територіальними, коли об'єктом суперечки є контроль над певною територією; етнічними чи релігійними, що виникають через відмінності у культурних, релігійних чи національних особливостях. Сучасний світ також стикається з новими типами конфліктів, такими як інформаційні війни, боротьба за кіберпростір чи екологічні суперечки.

Міжнародні конфлікти можуть розвиватися за різними сценаріями: від дипломатичних криз і економічних санкцій до відкритих збройних зіткнень. На певних етапах вони можуть перетворюватися на хронічні, тривалі протистояння, що заморожуються, але не вирішуються, як конфлікти в Нагірному Карабаху чи на Корейському півострові.

Важливим аспектом природи міжнародних конфліктів є те, що вони впливають не лише на безпосередніх учасників, але й на ширшу міжнародну спільноту. Глобалізація зробила такі конфлікти більш складними, оскільки локальні суперечності тепер можуть швидко отримати міжнародний резонанс, залучити нових учасників і мати значні наслідки для регіональної чи навіть глобальної безпеки.

Таким чином, міжнародні конфлікти є складним і багатовимірним явищем, яке відображає нерівномірність, нерівність і суперечності сучасного світу. Їхнє розуміння потребує врахування не лише об'єктивних причин, але й суб'єктивного сприйняття сторін, а також впливу зовнішніх факторів. Розв'язання таких конфліктів вимагає комплексного підходу, що охоплює дипломатичні, економічні та соціальні механізми, а також залучення неурядових організацій як посередників і агентів миру.

Міжнародні конфлікти є багатогранним явищем, яке охоплює широкий спектр причин, форм та проявів. Їхня типологія допомагає краще зрозуміти природу конфліктів, оцінити масштаби їхнього впливу та обрати найбільш ефективні стратегії для врегулювання. Серед найпоширеніших категорій міжнародних конфліктів можна виділити соціальні, політичні, економічні та етнічні аспекти, які часто переплітаються, утворюючи складні гібридні форми

протистояння.

Соціальні аспекти міжнародних конфліктів виникають у ситуаціях, коли соціальні групи чи класи намагаються відстояти свої права або змінити існуючий порядок. У міжнародному контексті соціальні конфлікти часто пов'язані з нерівністю між розвиненими та менш розвиненими країнами, що призводить до протестів, міграційних криз та напруженості між державами. Соціальні наслідки колоніалізму в Африці та Азії породили тривалі конфлікти, спричинені прагненням народів до соціальної справедливості, рівності та самовизначення.

Сучасні соціальні конфлікти також можуть включати боротьбу за гендерну рівність, права меншин чи свободу самовираження, що набуває глобального характеру через міжнародну адвокацію неурядових організацій та вплив соціальних мереж.

Політична природа міжнародних конфліктів найчастіше стосується боротьби за владу, ідеологічні розбіжності чи спроби змінити політичний устрій. Вони можуть бути міждержавними, коли уряди змагаються за геополітичний вплив, або внутрішньодержавними, які мають міжнародний резонанс, такі як революції чи громадянські війни.

Політичні конфлікти, такі як «холодна війна» між США та СРСР, є прикладом ідеологічного протистояння, яке вплинуло на більшість країн світу, розділивши їх на ворогуючі блоки. Такі конфлікти також включають територіальні суперечки.

Економічні аспекти міжнародних конфліктів є одними з найпоширеніших у глобальній системі. Вони виникають через нерівний доступ до природних ресурсів, торговельні суперечки, економічні санкції чи конкуренцію за ринки збуту.

Боротьба за контроль над енергоресурсами, такими як нафта чи газ, часто стає джерелом конфліктів, які мають як регіональний, так і глобальний вимір. Конфлікти в Перській затоці багато в чому пояснюються боротьбою за доступ до нафтових ресурсів, що є життєво важливими для багатьох економік світу.

Крім того, економічна нерівність між глобальним Північчю та Півднем створює напруження, яке проявляється у вигляді торговельних війн, протекціоністських заходів чи вимог до перегляду умов міжнародної економічної співпраці.

Етнічні конфлікти мають особливу природу, оскільки вони виникають на основі культурних, релігійних чи національних відмінностей між групами. Часто такі конфлікти стають одними з найбільш тривалих і кровопролитних, оскільки зачіпають ідентичність і глибокі емоційні аспекти, які важко піддаються компромісу.

Прикладом етнічних конфліктів є зіткнення в Руанді між хуту і тутсі, що призвело до геноциду, або тривалий конфлікт у Косово, де етнічні албанці боролися за незалежність від Сербії. Етнічні конфлікти часто мають міжнародний вимір, залучаючи сусідні держави, діаспори або міжнародні організації, які намагаються запобігти гуманітарним катастрофам.

Часто міжнародні конфлікти не можна чітко класифікувати за одним аспектом, оскільки вони є багатовимірними. Етнічні конфлікти можуть супроводжуватися економічними проблемами, як-от боротьба за контроль над ресурсами, що належать певній етнічній групі. Політичні протистояння, своєю чергою, часто підсилюються соціальною нерівністю або ідеологічними розбіжностями.

Таким чином, типологія міжнародних конфліктів є важливим інструментом для їхнього аналізу, оскільки вона дозволяє зрозуміти природу проблем, які лежать в основі суперечностей. Глибоке розуміння цих аспектів необхідне для розробки ефективних стратегій врегулювання, які враховують не лише основні причини, але й взаємодію між соціальними, політичними, економічними та етнічними чинниками.

Вирішення міжнародних конфліктів є складним і багаторівневим процесом, який вимагає ретельного аналізу причин конфлікту, залучення відповідних механізмів впливу та координації між різними суб'єктами, такими як держави, міжнародні організації та неурядові організації [47]. Методи

врегулювання конфліктів залежать від їхньої природи, масштабу та залучених сторін, а також можуть варіюватися від дипломатичних переговорів до використання миротворчих сил чи економічних санкцій. Водночас процес врегулювання зазвичай проходить кілька етапів, кожен із яких має свої завдання і специфіку.

Одним із найпоширеніших методів є дипломатичні переговори, які передбачають прямий діалог між конфліктуючими сторонами. Цей метод дозволяє знайти компромісні рішення без залучення військової сили чи інших примусових заходів. Переговори, організовані під егідою ООН, часто стають першочерговим кроком у врегулюванні конфліктів, як це було у випадку мирного процесу на Близькому Сході.

Іншим важливим методом є посередництво, коли третя сторона, як-от міжнародна організація або інша держава, допомагає конфліктуючим сторонам досягти згоди. У цьому контексті особливу роль відіграють НУО, які часто виступають посередниками у локальних чи міжнародних конфліктах, сприяючи діалогу та взаєморозумінню. Міжнародні організації, такі як Червоний Хрест [48], беруть участь у гуманітарному посередництві в зонах конфліктів.

У випадках, коли дипломатичні зусилля не дають результатів, застосовуються примусові заходи, такі як економічні санкції, ембарго чи обмеження доступу до фінансових ресурсів. Ці методи покликані чинити тиск на одну зі сторін конфлікту з метою зміни її поведінки. Однак санкції можуть мати суперечливі наслідки, оскільки іноді більше шкодять мирному населенню, ніж урядам чи військовим структурам.

Для запобігання ескалації конфлікту або стабілізації ситуації після досягнення угод часто використовуються миротворчі операції. Їх здійснюють міжнародні організації, такі як ООН або НАТО, шляхом розгортання військових контингентів у зонах конфліктів. Такі операції мають на меті забезпечення безпеки, моніторинг виконання угод і створення умов для мирного врегулювання.

Додатковим методом є гуманітарні ініціативи, які спрямовані на надання

допомоги постраждалим, зменшення рівня насильства та пом'якшення наслідків конфлікту для цивільного населення. У цьому контексті ключову роль відіграють НУО, які займаються розмінуванням, підтримкою біженців чи забезпеченням базових потреб у зоні конфлікту.

Процес врегулювання конфліктів [47] зазвичай складається з кількох етапів:

1. Перший етап – це діагностика конфлікту, під час якої аналізуються причини, залучені сторони, динаміка розвитку конфлікту та його потенційні наслідки. Цей етап є критично важливим, оскільки від правильного розуміння сутності конфлікту залежить вибір методів його врегулювання.

2. Другий етап – пошук шляхів до діалогу, коли залучаються всі зацікавлені сторони для створення платформи для переговорів. Це може включати неформальні консультації, попередні угоди чи створення робочих груп для опрацювання основних пунктів суперечки. Успішний діалог часто залежить від рівня довіри між сторонами, що нерідко стає головною перепорою на цьому етапі.

3. Третій етап – досягнення угоди, що передбачає розробку й підписання офіційного документу, який регулює питання припинення конфлікту. Угоди можуть мати тимчасовий або довгостроковий характер і включати конкретні зобов'язання сторін, як-от – щодо припинення вогню, обміну полоненими чи розподілу ресурсів.

4. Четвертий етап – виконання угоди, який вимагає активної участі міжнародних посередників, миротворців чи моніторингових груп. На цьому етапі часто виникають труднощі, пов'язані з недовірою між сторонами або небажанням виконувати зобов'язання. У таких ситуаціях міжнародні організації відіграють вирішальну роль у забезпеченні стабільності.

5. Останній етап – післяконфліктне відновлення, що включає відновлення інфраструктури, надання допомоги постраждалим, реінтеграцію біженців і створення механізмів для уникнення повторення конфлікту. Цей етап є надзвичайно важливим для забезпечення тривалого миру та стабільності.

Інститути міжнародного публічного управління відіграють ключову роль у процесах врегулювання міжнародних конфліктів. Їхня діяльність зосереджується на забезпеченні миру, безпеки, захисті прав людини, підтримці гуманітарної допомоги та створенні умов для стабільності в постконфліктних регіонах. Ці інститути включають як міжурядові організації, так і спеціалізовані структури, що займаються врегулюванням конфліктів, їхньою профілактикою та подоланням наслідків. Вони забезпечують платформу для переговорів, надають експертну підтримку та виконують функцію посередників між сторонами конфлікту.

1. ООН є центральним інститутом у сфері міжнародного публічного управління, який здійснює широкий спектр заходів для вирішення конфліктів. Її Статут визначає підтримання міжнародного миру та безпеки як одну з головних цілей. У межах ООН функціонує Рада Безпеки, яка ухвалює рішення щодо застосування миротворчих місій, введення санкцій чи використання збройних сил у разі загрози міжнародному миру.

Миротворчі операції ООН стали одним із найбільш ефективних інструментів у врегулюванні конфліктів. Вони спрямовані на забезпечення припинення вогню, захист цивільного населення та моніторинг виконання мирних угод. Окрім того, спеціалізовані агентства ООН, такі як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Програма розвитку ООН чи Всесвітня продовольча програма, займаються подоланням гуманітарних криз, спричинених конфліктами.

2. Регіональні інститути публічного управління доповнюють діяльність глобальних організацій, зосереджуючи увагу на специфіці регіональних конфліктів. Європейський Союз активно долучається до миротворчих ініціатив через Спільну політику безпеки і оборони, яка передбачає як цивільні, так і військові місії. Рада Європи акцентує увагу на захисті прав людини, демократії та верховенства права, що сприяє запобіганню конфліктів.

Африканський Союз працює над вирішенням конфліктів на континенті,

часто координуючи зусилля з ООН. Організація американських держав спрямовує свої ресурси на запобігання кризам у Західній півкулі, особливо в контексті політичних конфліктів і порушень прав людини. Асоціація держав Південно-Східної Азії акцентує увагу на регіональній співпраці для уникнення конфліктів і забезпечення економічної стабільності.

3. Іншим важливим інститутом у вирішенні конфліктів є Міжнародний кримінальний суд, який займається розслідуванням і покаранням осіб, відповідальних за геноцид, військові злочини та злочини проти людяності. Його діяльність сприяє зміцненню міжнародного права та запобіганню безкарності за серйозні порушення. Хоча МКС не займається безпосереднім врегулюванням конфліктів, його функції є важливими для досягнення справедливості в постконфліктних суспільствах.

4. Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та інші фінансові організації також відіграють важливу роль у постконфліктному відновленні. Вони надають кредити та гранти на відновлення інфраструктури, сприяють економічній стабільності та створюють умови для запобігання новим конфліктам. Проекти Світового банку з відновлення водопостачання та житла в зонах конфліктів допомагають забезпечити базові потреби населення та зменшити соціальну напругу.

Неурядові організації є невід'ємними партнерами інститутів міжнародного публічного управління. Вони доповнюють офіційні зусилля, надаючи оперативну допомогу в зонах конфліктів, сприяючи посередництву та підтримуючи довгострокові ініціативи. Завдяки своїй гнучкості та здатності швидко реагувати на потреби, НУО стають важливим інструментом у реалізації рішень міжнародних організацій.

У сучасній системі міжнародних відносин недержавні суб'єкти, такі як неурядові організації, приватні компанії, аналітичні центри та громадські ініціативи, відіграють дедалі більшу роль у врегулюванні конфліктів. Їхня участь відображає зростання значущості громадянського суспільства та приватного сектору у вирішенні глобальних проблем, а також свідчить про

зміну підходів до управління конфліктами, де все частіше залучаються не тільки держави й міжурядові організації, але й недержавні актори [43].

Однією з ключових переваг недержавних суб'єктів є їхня гнучкість, оперативність та незалежність. НУО та інші недержавні структури можуть діяти там, де міжурядові організації чи держави зіштовхуються з політичними чи юридичними обмеженнями. Гуманітарні організації, такі як Міжнародний Червоний Хрест, здатні швидко організувати доставку допомоги в зони конфліктів навіть за умов відсутності офіційної підтримки з боку держав.

Іншим важливим аспектом є довіра, яку недержавні суб'єкти часто викликають у місцевих спільнот. У багатьох випадках громадянське суспільство в зонах конфліктів виявляє більше готовності до взаємодії з НУО, ніж із державними чи міжнародними організаціями, які можуть сприйматися як упереджені. Це дозволяє недержавним суб'єктам виступати посередниками, сприяючи діалогу між конфліктуючими сторонами.

Сучасні підходи до участі недержавних суб'єктів у вирішенні конфліктів включають різноманітні форми діяльності [54]. Одним із ключових напрямків є медіація, коли НУО або аналітичні центри беруть на себе функцію посередників у переговорах. Організації, що займаються миротворчістю, такі як Conciliation Resources [10] або Search for Common Ground [28], організовують зустрічі між конфліктуючими сторонами, розробляючи механізми досягнення компромісу.

Іншим важливим підходом є гуманітарна допомога, що включає забезпечення базових потреб постраждалих у конфліктах. НУО, такі як World Vision [33] або CARE International [7], беруть на себе відповідальність за надання продовольства, медичних послуг, житла та підтримки біженців. Це сприяє не лише зниженню соціальної напруги, але й створює умови для стабілізації регіонів.

Окрему увагу заслуговує адвокація, коли недержавні суб'єкти чинять тиск на міжнародну спільноту з метою привернення уваги до конфлікту. Кампанії, організовані Amnesty International [3] чи Human Rights Watch [16],

допомагають привертати увагу до порушень прав людини, мобілізуючи підтримку міжнародної спільноти для врегулювання конфлікту.

Попри свою ефективність, участь недержавних суб'єктів у врегулюванні конфліктів стикається з численними викликами. Одним із головних є питання фінансування. Залежність від міжнародних донорів чи урядів може обмежувати незалежність НУО, змушуючи їх пристосовувати свою діяльність до пріоритетів спонсорів. Це може впливати на об'єктивність і стратегічну спрямованість їхніх ініціатив.

Іншим викликом є безпека, особливо у зонах активних бойових дій. Недержавні суб'єкти часто не мають доступу до ресурсів або засобів захисту, які є у міжурядових організацій чи державних структур. Це створює додаткові ризики для їхньої діяльності.

Складнощі також виникають через політичні обмеження. Урядові структури окремих країн нерідко ставляться до діяльності НУО з недовірою, обмежуючи їхній доступ до зон конфліктів або забороняючи їхню діяльність. Це може знижувати ефективність їхніх зусиль у сфері миротворчості чи гуманітарної допомоги.

Сучасні підходи до врегулювання конфліктів також включають тісну співпрацю між недержавними суб'єктами та міжнародними організаціями. ООН активно залучає НУО до реалізації миротворчих ініціатив, надаючи їм консультативний статус і створюючи платформи для обміну досвідом. Така взаємодія дозволяє підвищити ефективність діяльності як офіційних, так і неурядових структур.

РОЗДІЛ 2

УЧАСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

2.1 Міжнародна діяльність неурядових організацій у конфліктних ситуаціях

Сирійський конфлікт, що почався в 2011 році, став одним із найбільш затяжних і руйнівних військових конфліктів сучасності. Його складність зумовлена не лише внутрішньою боротьбою за владу, але й широкою участю зовнішніх акторів, таких як держави, міжнародні організації та недержавні суб'єкти. Неурядові організації відіграли важливу роль у зменшенні масштабів гуманітарної катастрофи, сприяли захисту прав людини, а також стали ключовими посередниками у спробах врегулювання конфлікту.

Однією з головних сфер діяльності НУО під час сирійського конфлікту було надання гуманітарної допомоги населенню, яке опинилося у кризовій ситуації. Організації, такі як Міжнародний комітет Червоного Хреста [48], CARE International [7] і Міжнародний медичний корпус, забезпечували базові потреби: харчування, воду, медичну допомогу та тимчасове житло для внутрішньо переміщених осіб. Ці НУО працювали як у підконтрольних уряду районах, так і на територіях, контрольованих опозиційними силами, часто ризикуючи життям своїх співробітників [2].

Одним із яскравих прикладів стала діяльність «Лікарів без кордонів» (Médecins Sans Frontières [22]), які надавали екстрену медичну допомогу пораненим, відкривали польові шпиталі та підтримували місцеві медичні установи. Завдяки їхнім зусиллям сотні тисяч людей отримали необхідну допомогу, навіть у найбільш небезпечних регіонах.

Неурядові організації відіграли важливу роль у моніторингу порушень

прав людини та воєнних злочинів, які були широко поширеними під час конфлікту. Human Rights Watch [16], Amnesty International [3] та інші міжнародні НУО документували випадки застосування хімічної зброї, тортур, масових вбивств цивільного населення та напади на медичні заклади [27].

Ці звіти стали основою для міжнародного розслідування і тиску на відповідальні сторони. Зокрема, їхні дані допомогли Раді Безпеки ООН розглянути питання про введення санкцій проти осіб і структур, причетних до порушень, а також сприяли роботі Міжнародного кримінального суду.

Хоча основну роль у мирних переговорах відігравали міжурядові організації, такі як ООН, НУО стали важливими посередниками на місцевому рівні. Вони сприяли налагодженню діалогу між місцевими громадами, забезпечували перемир'я для доставки гуманітарної допомоги та створювали платформи для взаємодії між конфліктуючими сторонами. Організація Search for Common Ground [28] працювала над зниженням напруги між етнічними та релігійними групами через діалог і освітні програми.

Одним із найбільш масштабних наслідків сирійського конфлікту стала міграційна криза, яка торкнулася мільйонів людей. НУО, такі як Norwegian Refugee Council [23] і International Rescue Committee [17], брали активну участь у підтримці сирійських біженців у сусідніх країнах, таких як Ліван, Туреччина [4] та Йорданія. Вони надавали юридичну підтримку, організовували освітні програми для дітей та допомагали інтегрувати біженців у нові спільноти.

Окрім цього, НУО брали участь у програмах реабілітації постраждалих, зокрема надаючи психологічну допомогу жертвам насильства та дітям, які втратили батьків або стали свідками жорстоких подій.

Діяльність НУО в Сирії супроводжувалася значними викликами. Доступ до багатьох районів був обмежений через активні бойові дії, що ускладнювало доставку допомоги. Крім того, НУО часто стикалися з недовірою з боку місцевого населення або звинуваченнями у підтримці однієї зі сторін конфлікту. Фінансова залежність від міжнародних донорів також обмежувала

їхню здатність діяти незалежно.

Участь НУО у врегулюванні сирійського конфлікту продемонструвала їхню важливість у зменшенні наслідків війни для цивільного населення, документуванні воєнних злочинів і сприянні мирному процесу. Попри виклики, їхня діяльність стала невід'ємною частиною зусиль міжнародної спільноти з врегулювання конфлікту та забезпечення гуманітарної підтримки. Сирійський кейс показує, наскільки важливою є координація між НУО, урядами та міжурядовими організаціями у вирішенні таких складних і масштабних криз.

Геноцид у Руанді, який стався у 1994 році, залишається одним із найтрагічніших епізодів в історії сучасності, коли за 100 днів загинуло понад 800 тисяч людей, переважно представників етнічної групи тутсі [36]. Ця криза продемонструвала катастрофічні наслідки міжнародної бездіяльності, але також висвітлила важливу роль неурядових організацій у запобіганні геноциду та пом'якшенні його наслідків. Хоча багато НУО діяли в умовах значних ризиків і обмежень, їхня діяльність відіграла важливу роль у порятунку життів, документуванні злочинів та підтримці жертв.

Під час Руандійської кризи багато НУО сфокусувалися на наданні екстреної гуманітарної допомоги постраждалим. Організації, такі як «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières [22]) та Міжнародний комітет Червоного Хреста [48], працювали в умовах активного насильства, забезпечуючи медичну допомогу пораненим, розподіляючи харчові продукти та забезпечуючи базові потреби для переміщених осіб.

Одним із ключових аспектів їхньої діяльності стало створення таборів для біженців у сусідніх країнах, зокрема в Заїрі (сучасна Демократична Республіка Конго) та Танзанії. У цих таборах надавалися медичні послуги, психологічна підтримка та базові ресурси для виживання. Попри переповненість таборів і недостатність ресурсів, НУО зробили значний внесок у порятунок сотень тисяч людей.

Неурядові організації також відіграли ключову роль у документуванні злочинів проти людяності, які здійснювалися під час геноциду. Організації, такі

як Human Rights Watch [16], збирали свідчення очевидців і документували масові вбивства, переслідування та знищення майна. Ці дані стали основою для міжнародних розслідувань та ініціювання судових процесів проти винуватців.

Публікації НУО привертали увагу міжнародної спільноти до трагедії, яка спочатку залишалася на периферії світового інформаційного порядку денного. Звіти та свідчення НУО використовувалися медіа для висвітлення масштабу катастрофи, що стимулювало громадськість у багатьох країнах до вимоги дій від урядів і міжнародних організацій.

Досвід Руандійського геноциду також продемонстрував обмеженість зусиль, спрямованих на попередження таких трагедій. НУО неодноразово попереджали про ризик ескалації конфлікту в Руанді ще до початку геноциду. Human Rights Watch [16] у своїх звітах наголошувала на нарощуванні міжетнічної напруги між хуту і тутсі, а також на зростанні мілітаризації та поширенні ненависницької риторики у ЗМІ [9].

Попри це, їхні попередження залишалися значною мірою проігнорованими міжнародною спільнотою. Відсутність координації між НУО, урядами та міжурядовими організаціями стала одним із факторів, що унеможливили ефективне попередження геноциду.

Після завершення геноциду НУО відіграли важливу роль у відновленні країни та підтримці жертв [19]. Програми реабілітації жертв насильства, зокрема психологічна допомога та реінтеграція переміщених осіб, стали ключовими напрямками діяльності організацій. Організація CARE International [7] займалася відновленням інфраструктури, освітніх закладів та забезпеченням довготривалих програм підтримки фермерів для відновлення місцевої економіки.

Крім того, НУО брали участь у програмах з пошуку правди та справедливості. Вони підтримували роботу місцевих судів, таких як гасаса – традиційна система правосуддя, адаптована для розгляду справ, пов'язаних із геноцидом. Ці суди сприяли примиренню між громадами, які зазнали масштабних розколів через конфлікт.

Руандійська криза стала уроком для міжнародної спільноти щодо важливості раннього втручання та координації зусиль для запобігання геноциду. Неурядові організації продемонстрували свою ефективність у наданні допомоги та документуванні злочинів, однак їхній вплив міг бути значно більшим за умов тіснішої співпраці з міжурядовими структурами. Досвід НУО під час Руандійської кризи підкреслює необхідність зміцнення міжнародних механізмів раннього попередження та залучення громадянського суспільства до процесів миротворчості.

Таблиця 2.1 ілюструє, як специфіка кожного конфлікту визначила підходи та пріоритети діяльності НУО, підкреслюючи їхню гнучкість і здатність адаптуватися до різних викликів.

Таблиця 2.1 – Специфіка конфліктів у Сирії та Руанді та роль НУО

Аспект	Сирійський конфлікт	Руандійський геноцид
Особливості конфлікту	Затяжна громадянська війна, багатостороннє протистояння (уряд, опозиція, терористичні угруповання, міжнародні актори).	Масові вбивства за етнічною ознакою (хуту проти тутсі), швидкоплинність подій (100 днів), слабка реакція міжнародної спільноти.
Гуманітарна допомога	НУО надавали базову допомогу в умовах бойових дій, відкривали польові шпиталі, підтримували біженців у сусідніх країнах.	НУО забезпечували їжею, медичною допомогою та організовували табори біженців у сусідніх країнах (Танзанія, Заїр).
Документування злочинів	Фіксація порушень прав людини, використання хімічної зброї, нападів на цивільне населення та шпиталі (Human Rights Watch, Amnesty International).	Документування злочинів проти людяності, масових убивств, тортур та геноциду (Human Rights Watch, Amnesty International).
Посередництво та миротворчість	Робота на місцевому рівні для організації перемир'я, підтримка діалогу між етнічними та релігійними групами.	Підтримка примирення через роботу традиційних судів гасаса, сприяння міжгромадському діалогу після геноциду.
Підтримка постраждалих	Реабілітація біженців, допомога у відновленні психічного здоров'я, організація освітніх програм у таборах.	Психологічна підтримка жертв насильства, відновлення місцевої економіки та інфраструктури.
Виклики	Обмежений доступ до зони бойових дій, недовіра з боку населення, ризики для персоналу НУО.	Низька готовність міжнародної спільноти діяти, обмежені ресурси, значна переповненість таборів біженців.

Гуманітарна діяльність неурядових організацій в умовах збройних конфліктів є одним із найважливіших аспектів їхньої роботи, спрямованої на мінімізацію страждань цивільного населення, яке опиняється у кризових ситуаціях. Збройні конфлікти зазвичай супроводжуються масовими переміщеннями людей, нестачею їжі, медичних послуг, води та засобів до існування, що створює надзвичайно складні умови для виживання. НУО виступають невід'ємним компонентом міжнародних зусиль з подолання цих викликів, беручи на себе функції надання допомоги, забезпечення захисту та підтримки жертв конфліктів.

Гуманітарна допомога, яку надають НУО, охоплює широкий спектр напрямів. Одним із основних є забезпечення базових потреб населення, таких як харчування, вода, житло та медичні послуги. Організації, такі як «Лікарі без кордонів», Міжнародний комітет Червоного Хреста [48] та CARE International [7], активно працюють у зонах бойових дій, створюючи польові шпиталі, розподіляючи продовольчі набори та забезпечуючи доступ до чистої води.

Одним із ключових аспектів цієї роботи є підтримка внутрішньо переміщених осіб та біженців, які часто залишаються найбільш уразливими під час конфліктів. НУО організовують табори для біженців, де забезпечують тимчасове житло, освітні програми для дітей та психологічну підтримку. Norwegian Refugee Council [23] активно займається юридичною допомогою біженцям, сприяючи відновленню їхніх прав та інтеграції в нові громади.

Ще одним важливим напрямом є охорона здоров'я. У зоні конфлікту доступ до медичних послуг зазвичай обмежений, і НУО часто стають єдиними постачальниками медичної допомоги. Вони забезпечують лікування поранених, профілактику інфекційних захворювань, вакцинацію та підтримку вагітних жінок. Під час конфліктів у Сирії та Ємені НУО стали основними виконавцями програм з вакцинації дітей проти поліомієліту та кору.

НУО відіграють важливу роль у захисті прав людини під час збройних конфліктів. Вони документують воєнні злочини, випадки насильства проти

цивільного населення, порушення прав біженців і внутрішньо переміщених осіб. Організації, такі як Human Rights Watch [16] чи Amnesty International [3], здійснюють моніторинг ситуації, публікують звіти та привертають увагу міжнародної спільноти до порушень гуманітарного права.

Діяльність НУО також включає адвокацію, спрямовану на захист цивільного населення. Це може включати заклики до припинення насильства, створення гуманітарних коридорів або введення санкцій проти сторін конфлікту, які порушують міжнародне право. Amnesty International [3] активно привертала увагу до ситуації в Судані, закликаючи міжнародну спільноту до дій для захисту населення Дарфуру.

Попри їхню важливість, гуманітарна діяльність НУО у зонах збройних конфліктів супроводжується численними викликами. Одним із головних є обмежений доступ до територій, де тривають бойові дії. Через небезпеку для персоналу, а також політичні чи військові перешкоди, НУО часто не можуть доставити допомогу тим, хто її найбільше потребує.

Крім того, гуманітарні організації нерідко стикаються із загрозою політизації своєї діяльності. Сторони конфлікту можуть сприймати НУО як частину протилежного табору або використовувати їхню допомогу для власних цілей. Це створює ризики для нейтральності НУО, яка є основою їхньої роботи.

Ще одним викликом є обмеженість ресурсів. Гуманітарні кризи часто потребують масштабного фінансування, але НУО залежать від донорів, які не завжди готові підтримувати тривалі програми допомоги. Це ускладнює забезпечення сталості гуманітарних зусиль.

Гуманітарна діяльність НУО в умовах збройних конфліктів є життєво необхідною для підтримки постраждалого населення. Завдяки своїй оперативності, гнучкості та здатності працювати в найскладніших умовах, вони відіграють ключову роль у зменшенні страждань, забезпеченні базових потреб і захисті прав людини. Однак їхня робота потребує постійної підтримки міжнародної спільноти, а також удосконалення механізмів координації, щоб забезпечити ефективність і безпеку їхньої діяльності [59].

Післяконфліктний період є одним із найважливіших етапів врегулювання конфліктів, адже забезпечення стабільності, миру та відновлення нормального функціонування суспільства часто визначає довгострокову перспективу регіону. У цьому процесі неурядові організації відіграють ключову роль, сприяючи відновленню економіки, зміцненню соціальних зв'язків, реалізації програм примирення та створенню умов для сталого розвитку.

Одним із пріоритетів НУО у післяконфліктний період є відновлення базової інфраструктури. Зруйновані дороги, школи, лікарні та системи водопостачання потребують негайного відновлення, оскільки вони є основою для повернення до нормального життя. Організації, такі як CARE International [7] або Mercy Corps, реалізують проекти з будівництва та ремонту цих об'єктів, часто залучаючи до роботи місцеве населення, що одночасно сприяє економічному відновленню.

Крім того, НУО підтримують місцевий бізнес і фермерів, забезпечуючи їх ресурсами, навчанням та фінансовою допомогою. У сільських регіонах, які часто найбільше страждають від конфліктів, такі ініціативи дозволяють відновити виробництво, створити робочі місця та зменшити залежність від гуманітарної допомоги.

НУО активно працюють над відновленням соціальних зв'язків у постконфліктних громадах. Конфлікти часто супроводжуються глибокими розколами між різними етнічними, релігійними або соціальними групами, що створює перешкоди для подальшої стабільності. У таких умовах НУО організовують програми примирення, спрямовані на відновлення довіри та взаєморозуміння між громадами.

У Руанді після геноциду НУО сприяли роботі традиційних судів гасаса, які стали інструментом не лише покарання винних, але й примирення між Хуту і Тутсі. Подібні ініціативи дозволяють уникнути повторних конфліктів, закладаючи основу для мирного співіснування.

Особливу увагу НУО приділяють роботі з найбільш уразливими групами населення – жертвами насильства, біженцями, дітьми та жінками, які

постраждали від конфлікту. Програми реабілітації, зокрема психологічна допомога, є важливим компонентом відновлення соціальної стабільності. НУО, такі як International Rescue Committee [17], допомагають жертвам інтегруватися у суспільство, подолати травми та отримати доступ до освіти чи професійного навчання.

Діти, які вирости в умовах війни, потребують особливої уваги. НУО організовують програми для реабілітації дітей-солдатів, забезпечують їхнє повернення до навчання та сприяють соціальній адаптації. Ці заходи спрямовані на запобігання радикалізації молоді та відновлення соціального капіталу громади.

Важливим аспектом післяконфліктної роботи НУО є підтримка розбудови ефективних державних інституцій, які часто є ослабленими або дискредитованими внаслідок конфлікту. НУО беруть участь у створенні прозорих систем правосуддя, навчають місцевих чиновників принципам верховенства права та сприяють розвитку демократичних практик.

У Сьєрра-Леоне після громадянської війни НУО допомагали створювати механізми для забезпечення справедливого судочинства, а також розробляли програми з боротьби з корупцією. Це стало важливим етапом у відновленні довіри населення до державних інституцій [32].

Один із ключових аспектів роботи НУО в постконфліктних суспільствах – це запобігання повторним конфліктам. Вони реалізують освітні програми, спрямовані на пропаганду толерантності, підтримку діалогу між громадами та формування культури миру. Крім того, НУО працюють над вирішенням структурних проблем, які спричинили конфлікт, таких як економічна нерівність чи обмежений доступ до ресурсів.

Організації, що працюють у Південному Судані, реалізують програми з врегулювання конфліктів за землю та водні ресурси, які часто стають причиною напруження між громадами [13]. Це дозволяє створити умови для сталого розвитку та зменшити ризик ескалації насильства.

Роль НУО у відновленні післяконфліктного миру та соціальної

стабільності є багатогранною та критично важливою для довгострокової стабільності регіону. Їхня діяльність охоплює відновлення інфраструктури, підтримку економіки, реінтеграцію постраждалих груп, примирення між громадами та зміцнення державних інституцій. Завдяки своїй гнучкості, близькості до потреб місцевого населення та незалежності, НУО здатні заповнювати прогалини, які залишаються поза досяжністю держав чи міжнародних організацій, створюючи фундамент для сталого миру.

Досвід неурядових організацій у врегулюванні міжнародних конфліктів і наданні гуманітарної допомоги надає цінні уроки як для самих організацій, так і для міжнародної спільноти в цілому. Ця діяльність демонструє значний потенціал НУО у зменшенні наслідків конфліктів, захисті прав людини та сприянні миру, але також висвітлює виклики та обмеження, з якими вони стикаються. Аналіз успіхів і невдач НУО дозволяє окреслити ключові напрями їхнього вдосконалення.

Одним із найбільш очевидних успіхів НУО є їхня здатність оперативно реагувати на кризи, надаючи гуманітарну допомогу в умовах, коли уряди чи міжурядові організації не можуть забезпечити швидку підтримку. У Сирії та Ємені НУО стали основними постачальниками продовольства, медичних послуг та тимчасового житла, працюючи навіть у зонах активних бойових дій. Їхня незалежність від державної політики дозволяє уникати бюрократичних затримок і зосереджуватися на потребах постраждалих.

Іншим важливим досягненням є роль НУО у документуванні порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права. Такі організації, як Amnesty International [3] і Human Rights Watch [16], фіксували воєнні злочини та інші серйозні порушення під час конфліктів у Руанді, Сирії, Дарфурі та інших регіонах, що стало основою для міжнародних судових процесів і підвищення глобальної обізнаності.

Посередницька діяльність НУО також виявилася ефективною в локальних конфліктах. У багатьох випадках саме завдяки НУО вдалося забезпечити тимчасові перемир'я для доставки гуманітарної допомоги чи створення

гуманітарних коридорів. Їхня гнучкість і здатність досягати порозуміння з різними сторонами конфліктів дозволяють сприяти миру там, де офіційна дипломатія не може досягти результату.

Попри значні успіхи, НУО часто стикаються з обмеженнями, які впливають на ефективність їхньої діяльності. Однією з головних проблем є обмежений доступ до зон конфліктів. Сторони конфлікту нерідко перешкоджають діяльності гуманітарних організацій, використовуючи контроль над гуманітарною допомогою як інструмент у політичних чи військових цілях. Це спостерігалось у Сирії, де доступ до багатьох регіонів був заблокований урядовими силами або опозицією.

Ще одним викликом є ризик політизації діяльності НУО. У деяких випадках їхня робота може сприйматися як підтримка однієї зі сторін конфлікту, що підриває нейтральність організації. У Судані та М'янмі НУО звинувачували у співпраці з іноземними урядами або просуванні чужих політичних інтересів, що обмежувало їхню можливість працювати в регіоні.

Фінансова залежність від міжнародних донорів також становить серйозну проблему. У деяких випадках донори можуть вимагати адаптації програм НУО до своїх пріоритетів, що обмежує гнучкість організацій і знижує їхню ефективність у вирішенні конкретних локальних проблем. Крім того, у масштабних конфліктах обсяги гуманітарної допомоги часто є недостатніми, що призводить до нерівномірного розподілу ресурсів і виникнення нових соціальних напружень.

Серед невдач варто відзначити також складність у досягненні довгострокових результатів. НУО часто зосереджуються на негайних гуманітарних потребах, але не завжди мають ресурси або можливості для реалізації проєктів, спрямованих на післяконфліктне відновлення та запобігання повторним конфліктам.

Досвід НУО у міжнародних конфліктах підкреслює важливість координації зусиль із державами, міжурядовими організаціями та місцевими громадами. Лише об'єднання зусиль дозволяє створити стійку систему

реагування на конфлікти та їхні наслідки. Тісна співпраця між НУО та ООН у питаннях розміщення біженців показала, що скоординовані дії забезпечують більш масштабні результати.

Ще одним уроком є необхідність посилення механізмів захисту гуманітарних працівників і забезпечення доступу до зон конфліктів. Для цього потрібне впровадження чіткіших міжнародних норм, які захищають нейтральність гуманітарної діяльності.

Важливим напрямом розвитку є розширення програм довгострокового відновлення та запобігання повторним конфліктам. НУО повинні більше уваги приділяти зміцненню соціальних зв'язків, розбудові інституцій та боротьбі з корінними причинами конфліктів, такими як нерівність або бідність.

Успіхи та невдачі НУО у міжнародних конфліктах вказують на їхню незамінну роль у врегулюванні конфліктів і наданні допомоги постраждалим. Водночас ці організації стикаються з викликами, які потребують нових підходів і покращення міжнародної співпраці. Для підвищення ефективності НУО важливо забезпечити їхню незалежність, розширити доступ до ресурсів і зміцнити координацію з іншими суб'єктами міжнародних відносин, що дозволить їм реалізувати свій потенціал у вирішенні найгостріших криз сучасності.

2.2 Неурядові організації як посередники у врегулюванні конфліктів та відновленні довіри

Неурядові організації відіграють важливу роль у міжнародних перемовинах, виступаючи посередниками між сторонами конфлікту. Їхній нейтральний статус, гнучкість та здатність встановлювати довірливі відносини з усіма учасниками дозволяють їм діяти там, де міжурядові організації чи держави можуть зіштовхуватися з політичними обмеженнями. Завдяки своїй

експертизі, локальному досвіду та незалежності, НУО часто стають каталізаторами для налагодження діалогу і досягнення компромісу.

Основна роль НУО як медіаторів полягає у створенні платформи для переговорів, де конфліктуючі сторони можуть обговорювати свої розбіжності у безпечному та нейтральному середовищі. НУО сприяють налагодженню комунікації між сторонами, які можуть не довіряти одна одній або навіть відмовлятися вести прямі переговори.

Важливим прикладом є діяльність організації Search for Common Ground [28], яка використовує методи посередництва для врегулювання конфліктів у регіонах із високою напруженістю. Їхній підхід включає організацію круглих столів, неформальних зустрічей і громадських обговорень, що сприяють діалогу між громадами та політичними лідерами.

На відміну від міжурядових організацій чи держав, НУО часто діють у більш неформальній манері, що дозволяє уникнути політичного тиску або бюрократичних перешкод. НУО можуть вести конфіденційні перемовини, які часто є першими кроками до офіційного діалогу. Такий формат сприяє зниженню напруги між сторонами та створює умови для відкритого обговорення.

Крім того, НУО здатні враховувати культурні, етнічні чи релігійні особливості, що часто є ключовими у врегулюванні конфліктів. У міжетнічних конфліктах організації на місцях використовують посередників із локальних громад, які краще розуміють динаміку конфлікту та можуть виступати довіреними особами.

Одним із найяскравіших прикладів участі НУО у посередництві є їхня роль у мирному процесі в Колумбії, де конфлікт між урядом і партизанським угрупованням ФАРК тривав понад п'ять десятиліть. Організації, такі як Centre for Humanitarian Dialogue [8], брали участь у створенні неформальних платформ для переговорів, сприяли побудові довіри між сторонами та забезпечували технічну підтримку для укладення мирної угоди.

Іншим прикладом є робота організації Crisis Management Initiative [11],

заснованої колишнім президентом Фінляндії Мартті Ахтісаарі. Організація відіграла важливу роль у врегулюванні конфлікту в провінції Ачех (Індонезія), де її посередництво допомогло укласти мирну угоду між урядом Індонезії та сепаратистським рухом.

НУО мають декілька переваг, які роблять їх ефективними посередниками. По-перше, вони можуть діяти незалежно від державних чи геополітичних інтересів, зосереджуючись на інтересах сторін конфлікту. По-друге, вони часто мають доступ до місцевих громад і розуміють їхні потреби, що дозволяє враховувати думки усіх зацікавлених сторін. По-третє, завдяки своїй експертній базі НУО можуть пропонувати технічні рішення, які враховують як локальний, так і міжнародний контекст.

Попри успіхи, участь НУО у медіації стикається з низкою викликів. Найбільш поширеним є обмежений доступ до зон конфлікту через перешкоди з боку держав чи конфліктуючих сторін. Крім того, НУО часто стикаються з фінансовими обмеженнями, які впливають на масштаб їхньої діяльності. Ще однією проблемою є ризик втрати нейтральності, коли сторони конфлікту можуть сприймати організацію як союзника однієї зі сторін.

НУО як медіатори у міжнародних перемовинах відіграють важливу роль у врегулюванні конфліктів, сприяючи діалогу, довірі та створенню умов для мирних домовленостей. Їхня здатність діяти гнучко, неупереджено та з урахуванням локального контексту робить їх ефективними у вирішенні складних ситуацій. Водночас для підвищення ефективності їхньої роботи необхідно зміцнювати міжнародну підтримку НУО, забезпечувати їхню незалежність і створювати умови для їхнього безпечного доступу до зон конфліктів.

Неурядові організації відіграють важливу роль у розробці мирних угод, сприяючи створенню умов для переговорів, підготовці компромісних рішень і забезпеченню врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. Завдяки своїй гнучкості, незалежності та експертному потенціалу, НУО можуть забезпечити ефективну підтримку миротворчих процесів, заповнюючи прогалини, які

залишаються поза досяжністю держав чи міжурядових організацій. Їхній внесок у цей процес включає посередництво, дослідницьку підтримку, адвокацію та моніторинг виконання домовленостей.

НУО часто виступають як нейтральні посередники між конфліктуючими сторонами, створюючи платформи для діалогу та допомагаючи налагодити взаєморозуміння. Їхня робота включає організацію неформальних зустрічей, де сторони можуть обговорити складні питання у менш формальній обстановці. Це сприяє зниженню напруженості та формуванню довіри, що є ключовим для подальшої розробки мирних угод.

У мирному процесі в Південному Судані НУО, такі як Interpeace [18], відіграли значну роль у створенні умов для переговорів між урядом і повстанськими угрупованнями. Їхня діяльність сприяла врахуванню місцевих ініціатив і забезпеченню представництва різних громад.

НУО часто залучаються до технічної підготовки документів, пропонуючи компромісні рішення на основі аналізу даних і міжнародного досвіду. Їхня експертна підтримка допомагає сторони розробляти угоди, які враховують як локальний контекст, так і міжнародні стандарти.

Організації, такі як Crisis Management Initiative [11], заснована Мартті Ахтісаарі, успішно впроваджували такі підходи у своїй роботі. Під час мирного процесу в провінції Ачех (Індонезія) ця НУО підготувала технічні рекомендації щодо розподілу влади, роззброєння та інтеграції бойовиків до цивільного життя. Завдяки цьому сторони змогли досягти угоди, яка враховувала інтереси обох таборів.

Однією з ключових переваг НУО є їхня здатність працювати безпосередньо з місцевими громадами, забезпечуючи врахування їхніх голосів у процесі розробки мирних угод. Конфлікти часто зачіпають широкий спектр зацікавлених сторін, включаючи етнічні, релігійні чи соціальні групи, інтереси яких можуть бути проігноровані під час офіційних переговорів.

Завдяки своїй роботі з громадянським суспільством НУО, такі як Search for Common Ground [28], допомагають виявляти ключові потреби населення та

забезпечують їх відображення в умовах мирних угод. В процесі врегулювання конфлікту в Ліберії ці організації сприяли залученню до переговорів жіночих груп, які виступали за припинення насильства та просували ідеї реабілітації постраждалих.

НУО також відіграють важливу роль у забезпеченні виконання досягнутих домовленостей. Після укладення мирних угод вони займаються моніторингом їхнього дотримання, фіксуючи порушення та привертаючи увагу міжнародної спільноти до проблемних аспектів.

Під час виконання мирної угоди в Колумбії, яка завершила багаторічний конфлікт між урядом і повстанським угрупованням ФАРК, НУО займалися моніторингом процесу роззброєння та реінтеграції бойовиків. Вони допомагали організовувати програми для колишніх учасників збройних формувань і сприяли примиренню між ними та цивільним населенням.

Попри свій внесок, НУО стикаються з низкою викликів у процесі розробки мирних угод. Сторони конфлікту не завжди готові сприймати їх як нейтральних посередників, особливо якщо вони працюють у співпраці з іноземними донорами. Крім того, складні конфлікти із численними зацікавленими сторонами можуть ускладнювати узгодження всіх інтересів, що потребує значних ресурсів і часу.

Фінансова залежність від донорів також може обмежувати можливості НУО реалізовувати довгострокові ініціативи. В умовах дефіциту коштів їхня участь у процесі розробки мирних угод може бути зосереджена лише на короткострокових завданнях, що знижує ефективність їхньої роботи.

Внесок НУО у розробку мирних угод є багатограним і критично важливим для успіху миротворчих процесів. Завдяки своїй експертності, здатності працювати з громадами та незалежності, вони можуть допомагати створювати угоди, які враховують інтереси всіх сторін і забезпечують довгострокову стабільність. Однак для підвищення ефективності цієї роботи необхідно розширити підтримку НУО з боку міжнародної спільноти, створюючи умови для їхнього повноцінного залучення до процесу

миротворчості.

Запобігання повторних конфліктів є одним із найважливіших викликів у сучасних миротворчих процесах. Після завершення збройного протистояння суспільства часто залишаються вразливими через нерозв'язані структурні проблеми, недовіру між сторонами конфлікту та соціальну напруженість. Неурядові організації відіграють важливу роль у запобіганні повторним конфліктам, сприяючи зміцненню соціальної стабільності, відновленню довіри між громадами та створенню умов для сталого розвитку.

Однією з ключових сфер діяльності НУО є робота з громадами для відновлення соціальних зв'язків. Конфлікти зазвичай залишають глибокі рани в суспільстві, спричиняючи поділ між етнічними, релігійними чи соціальними групами. НУО організовують програми примирення, освітні ініціативи та заходи, спрямовані на взаємодію між різними групами.

У Руанді після геноциду НУО проводили тренінги з мирного співіснування для хуту та тутсі, сприяючи взаєморозумінню та співпраці. Учасники цих програм ділилися досвідом про біль минулого та працювали над спільними проєктами, що допомогло знизити напруженість і запобігти новим спалахам насильства.

Економічна стабільність є важливою умовою для запобігання повторним конфліктам, оскільки бідність та нерівність часто стають факторами ескалації насильства. НУО беруть активну участь у проєктах економічного розвитку, таких як створення робочих місць, навчання професіям і підтримка місцевих бізнесів.

У Сьєрра-Леоне, після закінчення громадянської війни, НУО сприяли працевлаштуванню колишніх солдатів, що дозволило їм інтегруватися у мирне життя та зменшило ризик їхнього повернення до насильницької діяльності. Завдяки таким ініціативам вдалося зміцнити місцеву економіку та відновити віру в майбутнє.

НУО також активно працюють над зміцненням державних і громадських інституцій, які забезпечують верховенство права, прозоре управління та доступ

до правосуддя. Слабкість цих інституцій часто є причиною конфліктів, тому їхній розвиток є ключовим для досягнення стійкого миру.

Під час післяконфліктного відновлення в Боснії та Герцеговині НУО сприяли створенню місцевих судів, організовували тренінги для суддів і поліції, а також допомагали громадянам захищати свої права. Це сприяло зменшенню корупції та підвищенню довіри до державних структур.

Молодь, яка виросла в умовах конфлікту, часто стає найбільш уразливою групою для радикалізації. НУО працюють із молодими людьми, залучаючи їх до освітніх та культурних програм, які сприяють формуванню толерантності та соціальної відповідальності.

Організація PeacePlayers International [24] і Ізраїлі використовує спорт як інструмент для подолання розколу між різними релігійними групами, залучаючи молодь до спільних заходів. Такі ініціативи допомагають молодим людям формувати нові соціальні зв'язки та створюють платформу для взаєморозуміння.

Попри численні успіхи, НУО стикаються з викликами у запобіганні повторним конфліктам. Одним із головних є обмеженість ресурсів, які не завжди дозволяють реалізовувати довгострокові програми. Крім того, брак координації між НУО, урядами та міжнародними організаціями може призводити до дублювання зусиль або упущення важливих аспектів.

Ще однією проблемою є відсутність політичної волі з боку місцевих урядів, які іноді чинять опір ініціативам НУО, розглядаючи їх як втручання у внутрішні справи. У таких випадках робота організацій стає надзвичайно складною.

Ефективність НУО у запобіганні повторним конфліктам значною мірою визначається їхньою здатністю зміцнювати соціальні зв'язки, сприяти економічному розвитку, підтримувати роботу інституцій і працювати з уразливими групами. Їхня діяльність є невід'ємною частиною міжнародних миротворчих зусиль, які спрямовані на довгострокову стабільність. Однак для підвищення результативності цих зусиль необхідно забезпечити більшу

координацію між НУО, урядами та міжнародними організаціями, а також розширити фінансову підтримку для довгострокових ініціатив.

Культурна дипломатія та освітні програми є важливими інструментами неурядових організацій у сприянні миру, толерантності та соціальній стабільності в умовах конфліктів і постконфліктного відновлення. Через використання культури та освіти як засобів для побудови взаєморозуміння і діалогу НУО здатні ефективно зменшувати напруженість, запобігати ескалації конфліктів і сприяти сталому розвитку.

Культурна дипломатія, що базується на обміні культурними цінностями, традиціями та мистецькими практиками, дозволяє створювати платформи для взаєморозуміння між конфліктуючими сторонами. НУО використовують культурні ініціативи для подолання упереджень, налагодження зв'язків між громадами та зміцнення почуття спільної ідентичності.

Організація Seeds of Peace [29] проводить молодіжні табори, де діти з конфліктних регіонів, таких як Близький Схід, мають змогу брати участь у спільних мистецьких і культурних проєктах. Це сприяє формуванню довіри, зменшенню стереотипів і підготовці нового покоління до співіснування в умовах миру.

Культурна дипломатія також відіграє значну роль у збереженні культурної спадщини, що часто опиняється під загрозою під час збройних конфліктів. НУО, такі як Blue Shield International [5], займаються захистом пам'яток культури, що має символічне значення для відновлення колективної ідентичності в постконфліктних суспільствах.

Освіта є ключовим інструментом для формування культури миру та запобігання конфліктам. НУО розробляють і впроваджують програми, які спрямовані на підвищення обізнаності щодо прав людини, гендерної рівності, толерантності та демократичних цінностей.

Організація Right to Play [26] використовує спорт і освітні ігри для навчання дітей у постконфліктних регіонах основам мирного співіснування та командної роботи. Такі програми сприяють не лише передачі знань, але й

формуванню навичок співпраці та вирішення конфліктів ненасильницькими методами.

У деяких випадках освітні програми зосереджуються на реабілітації молоді, яка пережила насильство. У Сьєрра-Леоне та Ліберії НУО організовували курси професійного навчання для дітей-солдатів, сприяючи їхній інтеграції в суспільство та зменшенню ризику повторної радикалізації.

НУО також активно підтримують міжкультурний діалог через освітні обміни, семінари та конференції. Такі заходи дозволяють представникам різних культур і релігій спілкуватися, обмінюватися досвідом і працювати разом над вирішенням спільних проблем.

Програми, організовані United World Colleges [31], залучають студентів із конфліктних регіонів до спільного навчання в міжнародних освітніх закладах. Ці програми формують середовище, де молодь із різними переконаннями навчається співіснувати, працювати над спільними проєктами та знаходити спільні рішення.

Попри свої успіхи, культурна дипломатія та освітні програми НУО стикаються з викликами. У деяких конфліктних регіонах доступ до молоді та громад є обмеженим через політичні чи безпекові умови. Крім того, реалізація таких програм потребує значних фінансових і кадрових ресурсів, які не завжди доступні для НУО.

Ще однією проблемою є опір із боку локальних еліт чи урядів, які можуть сприймати освітні та культурні ініціативи як загрозу своїй владі. У таких випадках НУО доводиться шукати компромісні рішення, щоб зберегти нейтральність і забезпечити підтримку з боку місцевих лідерів.

Роль культурної дипломатії та освітніх програм НУО у запобіганні конфліктам і підтримці миру є незамінною. Через обмін культурними цінностями, освітні ініціативи та підтримку діалогу вони сприяють формуванню взаєморозуміння, довіри та толерантності між громадами. Однак для підвищення ефективності цих програм необхідно забезпечити їхню сталу підтримку, розширення доступу до ресурсів і поглиблення співпраці з

місцевими громадами та урядами. НУО, використовуючи ці інструменти, створюють довгострокові основи для миру та стабільності в регіонах, які переживають конфлікти або відновлюються після них.

Миротворча діяльність неурядових організацій відіграє вирішальну роль у врегулюванні конфліктів, примиренні сторін і створенні умов для стабільного миру. Проте ця робота супроводжується численними викликами, які значною мірою впливають на ефективність і масштаб їхньої діяльності. Складність сучасних конфліктів, геополітичні суперечності та внутрішні проблеми організацій створюють бар'єри, що вимагають інноваційних підходів і постійного вдосконалення.

Одним із головних викликів для НУО є політична напруженість у зонах конфліктів. Сторони конфлікту нерідко сприймають діяльність НУО як підтримку іншої сторони, що ставить під сумнів їхню нейтральність. У деяких випадках уряди можуть обмежувати доступ НУО до територій, мотивуючи це питаннями національної безпеки або звинувачуючи їх у співпраці з опозиційними силами.

У Сирії гуманітарні організації часто зіштовхувалися з перешкодами, створеними як урядом, так і опозиційними групами, що ускладнювало доставку допомоги та посередництво у переговорах.

Збройні конфлікти супроводжуються високим рівнем насильства, що створює значні ризики для персоналу НУО. Гуманітарні працівники часто працюють у небезпечних умовах, де є ризик нападів, викрадень або навіть смертей. Під час конфлікту в Афганістані НУО неодноразово ставали мішенню для бойовиків, що обмежувало їхню здатність працювати в регіоні.

Незважаючи на міжнародні угоди, які передбачають захист гуманітарних працівників, їхнє дотримання залишається недостатнім, особливо у випадках, коли сторони конфлікту свідомо ігнорують ці норми.

Фінансова залежність НУО від міжнародних донорів є одним із найсерйозніших викликів. Відсутність стабільного фінансування обмежує їхню здатність реалізовувати довгострокові програми та реагувати на кризи. Крім

того, донори часто встановлюють власні пріоритети, які можуть не відповідати реальним потребам на місцях. Це обмежує автономність НУО у визначенні напрямків діяльності.

Фінансова нестабільність також створює нерівномірність у розподілі ресурсів, коли деякі конфлікти отримують більше уваги й підтримки, ніж інші. Конфлікти в Ємені чи Демократичній Республіці Конго часто залишаються менш фінансованими, ніж більш резонансні кризи, такі як війна в Україні чи Сирії.

Миротворча діяльність вимагає тісної співпраці між НУО, міжурядовими організаціями та місцевими урядами. Проте брак координації між цими суб'єктами часто призводить до дублювання зусиль, конфліктів інтересів або навіть конкуренції за ресурси. У гуманітарній діяльності під час сирійського конфлікту неодноразово виникали проблеми через недостатню координацію між різними організаціями, що ускладнювало доставку допомоги до найвразливіших регіонів.

Конфлікти часто мають глибокі культурні або релігійні корені, які впливають на роботу НУО. Організації, що діють у таких регіонах, повинні враховувати локальні традиції та соціальні норми, щоб уникнути недовіри чи відторгнення з боку місцевих громад. Недостатнє розуміння місцевого контексту може стати серйозною перешкодою для успіху миротворчих програм.

У багатьох конфліктних регіонах населення має низький рівень довіри до іноземних організацій. Це може бути спричинено історичними факторами, пропагандою чи невдалою діяльністю попередніх програм. Для подолання цього виклику НУО доводиться витрачати значний час і ресурси на побудову довіри через прозорість, залучення місцевих лідерів і відкритий діалог із громадами.

Виклики, з якими стикаються НУО під час миротворчої діяльності, є складними й багатогранними, проте вони не зменшують значущості їхньої роботи у врегулюванні конфліктів. Попри політичні, фінансові та безпекові

обмеження, НУО продовжують забезпечувати підтримку постраждалим, сприяти діалогу та працювати над довгостроковим миром. Для підвищення ефективності їхньої діяльності необхідно створити кращі умови для їхньої роботи, зокрема забезпечити захист гуманітарних працівників, посилити фінансову підтримку та сприяти координації з іншими суб'єктами миротворчого процесу.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УЧАСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

3.1 Шляхи оптимізації ролі неурядових організацій у сучасній системі міжнародного публічного управління

Неурядові організації відіграють важливу роль у врегулюванні міжнародних конфліктів, надаючи гуманітарну допомогу, сприяючи посередництву та підтримуючи післяконфліктне відновлення [20]. Проте їхня діяльність часто ускладнюється недостатньо чітким або суперечливим правовим регулюванням, яке створює перешкоди для ефективного виконання їхніх завдань. Вдосконалення правового регулювання є критично важливим для забезпечення прозорості, безпеки та ефективності діяльності НУО у конфліктних та постконфліктних зонах.

На міжнародному рівні діяльність НУО регулюється переважно нормами міжнародного гуманітарного права, яке визначає їхню роль у захисті цивільного населення під час конфліктів. Женевські конвенції та додаткові протоколи до них закріплюють обов'язок захищати гуманітарних працівників і забезпечувати доступ до постраждалих. Проте ці норми нерідко ігноруються сторонами конфліктів, що створює значні ризики для НУО [51].

На національному рівні законодавство багатьох держав регулює діяльність НУО, але його норми часто є обмежувальними або суперечать міжнародним стандартам. Уряди можуть використовувати законодавство для контролю або обмеження діяльності НУО, звинувачуючи їх у втручанні у внутрішні справи чи підривної діяльності. Це було особливо помітно у випадках Сирії, М'янми та Судану, де доступ гуманітарних організацій був значно ускладнений через політичні чи бюрократичні бар'єри.

Вдосконалення правового регулювання діяльності НУО має бути спрямоване на гармонізацію міжнародних і національних норм, які забезпечують їхню незалежність і безпеку. Це включає розробку універсальних стандартів, що визначають права та обов'язки НУО, механізми їхньої взаємодії з державами та міжнародними організаціями, а також забезпечення їхньої захищеності у конфліктних зонах.

Одним із важливих кроків є зміцнення механізмів імплементації міжнародного гуманітарного права. Держави повинні брати на себе зобов'язання забезпечувати безперешкодний доступ НУО до зон конфліктів, створювати гуманітарні коридори та дотримуватися принципів нейтральності й незалежності гуманітарної діяльності. Це може бути досягнуто через укладення міжнародних угод або прийняття резолюцій ООН, які б уточнювали відповідальність держав за дотримання цих зобов'язань.

Окрему увагу слід приділити захисту працівників НУО, які часто працюють у небезпечних умовах. Вдосконалення правового регулювання має включати розробку конкретних механізмів притягнення до відповідальності осіб чи організацій, які порушують права гуманітарних працівників. Запровадження спеціальних міжнародних трибуналів або розширення юрисдикції Міжнародного кримінального суду (МКС) для розгляду справ, пов'язаних із нападами на гуманітарних працівників.

Правове регулювання також повинно враховувати питання фінансової прозорості та підзвітності НУО. Уряди часто критикують НУО за недостатній контроль за використанням ресурсів або можливість їхнього використання у політичних цілях. Вдосконалення механізмів фінансового моніторингу, зокрема через міжнародні стандарти звітності, допоможе підвищити довіру до діяльності НУО та зменшити ризики зловживань.

Міжнародні організації, такі як ООН, ЄС та Рада Європи, повинні активно сприяти розробці єдиних стандартів регулювання діяльності НУО. Це може включати створення платформ для обміну найкращими практиками, розробку посібників для держав і НУО щодо імплементації міжнародних норм,

а також фінансування програм, спрямованих на зміцнення правових рамок.

Вдосконалення правового регулювання діяльності НУО є важливим кроком для підвищення їхньої ефективності у врегулюванні міжнародних конфліктів. Створення гармонізованої системи міжнародних і національних норм, захист гуманітарних працівників, забезпечення фінансової прозорості та сприяння міжнародних організацій є ключовими напрямками цієї роботи. Забезпечення правового захисту та створення сприятливих умов для діяльності НУО сприятиме зростанню їхнього впливу на глобальні миротворчі процеси [6].

Забезпечення сталого миру після конфліктів вимагає спільних зусиль різних суб'єктів, серед яких ключову роль відіграють неурядові організації, державні органи та міжурядові структури. У цьому контексті співпраця між ними є критично важливою, оскільки кожен із суб'єктів має унікальні ресурси, досвід і вплив, які разом можуть створити стійкі основи для мирного врегулювання.

НУО часто виступають посередниками між державними органами та громадами, забезпечуючи двосторонню комунікацію і сприяючи реалізації політик, спрямованих на підтримку миру. Їхня діяльність включає проведення консультацій із громадами, збір даних про локальні потреби та сприяння адаптації державних програм до конкретних умов.

У Колумбії після підписання мирної угоди між урядом та повстанським угрупованням ФАРК, НУО брали активну участь у програмах реінтеграції колишніх бойовиків. Вони допомагали державним органам у розробці освітніх і професійних програм, а також сприяли моніторингу дотримання домовленостей на місцях.

Державні органи, зі свого боку, надають НУО доступ до ресурсів, правову підтримку та інформацію, необхідну для ефективної реалізації програм. Зокрема, у постконфліктних суспільствах така співпраця дозволяє забезпечити узгодженість між місцевими ініціативами та національними стратегіями відновлення.

Міжурядові структури, такі як ООН, Європейський Союз, Африканський Союз чи Організація американських держав, відіграють важливу роль у глобальному миротворчому процесі. НУО співпрацюють із цими організаціями у питаннях моніторингу виконання мирних угод, надання гуманітарної допомоги, реалізації програм із розбудови миру та попередження повторних конфліктів.

Особливу роль у цій співпраці відіграє надання НУО консультативного статусу, який дозволяє їм брати участь у засіданнях і консультаціях міжурядових структур. У рамках ООН НУО сприяють розробці резолюцій, що враховують локальні потреби та виклики, зокрема у сферах прав людини та гуманітарної допомоги.

Прикладом успішної співпраці є діяльність НУО у миротворчих місіях ООН у Південному Судані. НУО надавали підтримку у створенні гуманітарних коридорів, сприяли забезпеченню безпеки цивільного населення та допомагали в організації діалогу між ворогуючими сторонами.

Сталий мир неможливий без розбудови економіки, соціальної стабільності та верховенства права. У цьому контексті НУО відіграють ключову роль у впровадженні програм сталого розвитку, які часто реалізуються у співпраці з державними органами та міжнародними структурами.

Такі програми охоплюють ініціативи з відновлення інфраструктури, реабілітації постраждалих, освітніх програм для молоді та створення робочих місць. Програма ПРООН з підтримки миробудівництва у Косово включала активну участь НУО у створенні місцевих кооперативів, які допомагали відновлювати економічну активність у регіоні.

Попри очевидні переваги, співпраця між НУО, державами та міжурядовими структурами не позбавлена викликів. Часто спостерігається недостатня координація між сторонами, що призводить до дублювання зусиль або неефективного використання ресурсів. Відсутність узгодженості може стати причиною суперечностей між місцевими ініціативами НУО та національними стратегіями.

Іншим викликом є питання довіри. Держави нерідко сприймають НУО як конкурента або навіть загрозу, особливо якщо їхня діяльність критикує дії уряду. Це може ускладнювати співпрацю та обмежувати доступ НУО до ресурсів і інформації.

Для подолання цих викликів необхідно розробляти механізми регулярної комунікації, створювати спільні робочі групи та платформи для обміну досвідом. У цьому контексті важливу роль можуть відігравати міжнародні структури, які забезпечують координацію між усіма зацікавленими сторонами.

Співпраця НУО із державними органами та міжурядовими структурами є вирішальною для досягнення сталого миру. Вона дозволяє об'єднати зусилля, ресурси та експертизу різних суб'єктів, забезпечуючи комплексний підхід до відновлення та запобігання повторним конфліктам. Попри існуючі виклики, така співпраця має значний потенціал для зміцнення миротворчих процесів за умови посилення координації, довіри та взаємної підтримки.

Фінансова стійкість і прозорість є критично важливими аспектами діяльності неурядових організацій, особливо в контексті їхньої роботи у врегулюванні міжнародних конфліктів. Недостатність ресурсів або сумніви у чесності управління фінансами можуть підірвати довіру до НУО, обмежити їхній вплив і здатність досягати поставлених цілей. Забезпечення стабільного фінансування, ефективного управління ресурсами та дотримання стандартів прозорості є ключовими умовами для їхнього успіху.

НУО фінансуються з різних джерел, серед яких:

- міжнародні донори, такі як уряди інших держав, міжурядові організації (ООН, ЄС) і спеціалізовані фонди;
- приватні пожертви від громадян, бізнесу чи благодійних організацій;
- гранти, які надаються міжнародними структурами для реалізації гуманітарних і миротворчих програм;
- власні доходи, отримані від консультаційних послуг, продажу товарів або інших легальних видів діяльності.

Кожне з цих джерел має свої переваги та виклики. Фінансування від донорів може забезпечити значні ресурси, але водночас воно може обмежувати незалежність організації через необхідність узгоджувати свою діяльність із пріоритетами донорів. Приватні пожертви є більш гнучкими, але їх обсяги нерідко залежать від громадської підтримки та маркетингових зусиль НУО.

Забезпечення фінансової стійкості НУО вимагає диверсифікації джерел фінансування. Організації, які залежать від одного або кількох основних донорів, стають вразливими до змін у їхніх пріоритетах або фінансових можливостях. Диверсифікація дозволяє знизити ці ризики та забезпечити безперервність роботи навіть у разі втрати одного з джерел доходу.

Ще одним напрямом є розвиток фінансових резервів. НУО, які мають стабільний фондний резерв, можуть краще реагувати на кризові ситуації та підтримувати свою діяльність у періоди, коли фінансування скорочується.

Важливу роль відіграє також довгострокове планування. НУО повинні розробляти стратегії, які враховують як короткострокові, так і довгострокові фінансові потреби, включаючи витрати на адміністративну підтримку, персонал і реалізацію програм.

Прозорість у використанні коштів є важливою для зміцнення довіри донорів, громадськості та партнерів до НУО. Відсутність прозорості може призвести до звинувачень у неефективності чи корупції, що негативно вплине на репутацію організації та її здатність залучати нових донорів.

Неурядові організації, чий цілі впливу часто перевищують їхні бюджети, отримали величезну вигоду з інформаційної епохи і виявили, що вони можуть чинити величезний вплив, маючи невеликий штат співробітників [21].

Основними елементами фінансової прозорості є:

1. Звітність: НУО повинні регулярно публікувати фінансові звіти, які демонструють, як були використані отримані кошти. Це включає детальну інформацію про витрати на програми, адміністративні потреби та інші статті бюджету.

2. Аудит: Проведення незалежного фінансового аудиту допомагає

забезпечити точність звітності та виявляти можливі порушення. Результати аудиту мають бути доступними для донорів і громадськості.

3. Дотримання стандартів: НУО повинні слідувати міжнародним стандартам фінансового управління, таким як Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), що сприяє підвищенню прозорості та довіри.

НУО повинні активно працювати над збереженням довіри своїх донорів і партнерів. Це включає не лише прозору звітність, але й регулярне інформування про досягнення, виклики та вплив їхньої діяльності. Багато організацій створюють щорічні звіти, які поєднують фінансову інформацію з аналізом результатів реалізованих проєктів.

Деякі НУО також використовують цифрові платформи, щоб у режимі реального часу демонструвати, як і куди витрачаються кошти. Це дозволяє донорам бачити конкретний вплив їхніх внесків, що стимулює подальшу підтримку.

Одним із основних викликів для НУО є обмеження адміністративних витрат, які донори часто вимагають звести до мінімуму. Це може ускладнити підтримку необхідної інфраструктури, що важливо для забезпечення якості програм.

Ще одним викликом є ризик політизації фінансування, коли донори намагаються впливати на діяльність НУО або використовувати її у власних інтересах. Для подолання цього виклику організації повинні дотримуватися чітких принципів незалежності та уникати надмірної залежності від окремих донорів.

Забезпечення фінансової стійкості та прозорості діяльності НУО є необхідною умовою для їхнього успішного функціонування у врегулюванні міжнародних конфліктів. Диверсифікація джерел фінансування, впровадження високих стандартів звітності та незалежного аудиту, а також ефективне управління ресурсами дозволяють організаціям зберігати довіру донорів і забезпечувати стабільність своєї роботи. Попри існуючі виклики, впровадження інноваційних підходів до фінансового управління створює додаткові

можливості для розвитку та реалізації миротворчих ініціатив.

У сучасному світі використання новітніх технологій стало невід'ємною частиною діяльності неурядових організацій, особливо у сфері врегулювання міжнародних конфліктів та гуманітарної допомоги. Технологічні інновації дозволяють НУО значно підвищувати ефективність своєї роботи, забезпечувати прозорість, оперативність та масштабованість їхніх проєктів. Від використання цифрових платформ для комунікації до впровадження штучного інтелекту (ШІ) для аналізу даних, новітні технології відкривають нові можливості для вирішення складних гуманітарних проблем.

Одним із ключових напрямів використання технологій є створення цифрових платформ для координації діяльності НУО, партнерів та донорів. Системи управління проєктами, такі як Trello, Asana або Microsoft Teams, дозволяють організувати роботу команд, які часто розташовані у різних країнах або навіть на різних континентах.

Цифрові платформи також допомагають координувати зусилля між різними організаціями у зонах конфлікту. ReliefWeb [25], розроблений ООН, забезпечує централізоване джерело інформації для гуманітарних організацій, дозволяючи їм швидко обмінюватися даними та планувати спільні дії.

Геоінформаційні системи стали важливим інструментом для НУО, які працюють у зонах конфліктів або надають гуманітарну допомогу. Використання ГІС дозволяє створювати точні карти зон, які потребують підтримки, аналізувати динаміку переміщень біженців, а також планувати маршрути доставки гуманітарної допомоги.

Організація Médecins Sans Frontières [22] активно використовує ГІС для визначення локацій, де необхідна медична допомога, а також для аналізу доступності медичних послуг у регіонах із обмеженою інфраструктурою.

Штучний інтелект (ШІ) відкриває широкі можливості для аналізу великих обсягів даних, що є важливим для НУО під час прогнозування конфліктів або гуманітарних криз. Алгоритми машинного навчання можуть аналізувати соціальні мережі, економічні показники або кліматичні дані, щоб

ідентифікувати ризики ескалації насильства чи гуманітарних катастроф.

Організація Global Pulse [30], ініційована ООН, використовує технології ШІ для аналізу даних у реальному часі, щоб швидко реагувати на кризові ситуації. Цей підхід дозволяє оптимізувати процес ухвалення рішень і забезпечує точне розподілення ресурсів.

Мобільні додатки та технології стали важливим інструментом для НУО у забезпеченні комунікації з громадами в зонах конфлікту. Мобільні платформи використовуються для інформування населення про доступність гуманітарної допомоги, розробки систем раннього попередження про загрози або для збору даних від місцевих мешканців.

Додатки, такі як U-Report, розроблений UNICEF, дозволяють молоді з різних країн повідомляти про місцеві проблеми та брати участь у вирішенні соціальних викликів через інтерактивні опитування та чати.

Технології блокчейну стають усе більш популярними серед НУО для забезпечення прозорості фінансових операцій. Завдяки блокчейну організації можуть відстежувати рух коштів, зменшуючи ризик корупції та забезпечуючи повну підзвітність перед донорами.

Дрони стали незамінним інструментом для НУО, особливо в регіонах із важкодоступною інфраструктурою. Їх використовують для доставки медикаментів, продовольства та інших необхідних ресурсів у зони, куди важко дістатися традиційними способами.

Організація Zipline [35] успішно впроваджує дрони для доставки медичних препаратів у віддалені райони Руанди та Гани. Це дозволяє значно скоротити час доставки та рятувати життя у критичних ситуаціях.

Попри очевидні переваги, впровадження новітніх технологій у діяльність НУО стикається з низкою викликів. Основними з них є:

- Доступ до технологій: У зонах конфлікту інфраструктура часто є недостатньо розвиненою, що обмежує можливості використання сучасних інструментів.
- Фінансові обмеження: Багато НУО не мають достатніх ресурсів для

впровадження складних технологічних рішень.

– Кадрові питання: Використання новітніх технологій вимагає наявності кваліфікованого персоналу, що може бути проблемою для організацій із обмеженим бюджетом.

Новітні технології значно розширюють можливості НУО у врегулюванні міжнародних конфліктів, підвищуючи ефективність, оперативність та прозорість їхньої діяльності. Від використання геоінформаційних систем до впровадження ШІ та блокчейну, ці інструменти дозволяють організаціям швидше реагувати на виклики та досягати кращих результатів. Однак для повноцінного використання цих можливостей необхідно вирішувати питання доступності технологій, фінансового забезпечення та підготовки кадрів, що відкриває нові горизонти для розвитку міжнародної миротворчої діяльності.

Партнерство між неурядовими організаціями та органами публічного управління є важливою умовою ефективного реагування на кризові ситуації, особливо у контексті міжнародних конфліктів та їхніх наслідків. Кризові ситуації, такі як збройні конфлікти, гуманітарні катастрофи чи природні лиха, потребують скоординованих дій, що базуються на об'єднанні зусиль різних акторів. Завдяки своїй гнучкості, мобільності та доступу до місцевих громад НУО доповнюють ресурси та адміністративні можливості органів публічного управління, створюючи синергію, яка дозволяє більш ефективно реагувати на виклики.

НУО та органи публічного управління мають різні, але взаємодоповнюючі функції у вирішенні кризових ситуацій. Органи публічного управління зазвичай відповідають за загальну координацію, фінансування та реалізацію політик, тоді як НУО зосереджуються на локальних аспектах, таких як надання гуманітарної допомоги, підтримка постраждалих громад і моніторинг ситуації на місцях.

У цьому контексті партнерство дозволяє забезпечити:

– Координацію зусиль: Спільне планування дій і обмін інформацією між НУО та державними структурами зменшує дублювання зусиль і дозволяє

ефективніше використовувати ресурси.

- Оперативність реагування: Завдяки своїй мобільності НУО можуть швидше реагувати на локальні потреби, тоді як органи публічного управління надають необхідну підтримку у вигляді фінансування чи адміністративних рішень.

- Залучення громадянського суспільства: НУО мають кращий доступ до місцевих громад, що дозволяє враховувати їхні потреби у процесі планування та реалізації заходів.

Одним із прикладів успішної співпраці є спільна діяльність НУО та органів публічного управління під час боротьби з наслідками землетрусу на Гаїті у 2010 році. Державні структури працювали над відновленням інфраструктури та забезпеченням базових послуг, тоді як НУО, такі як Червоний Хрест і Oxfam [38], займалися доставкою гуманітарної допомоги, організацією медичної допомоги та підтримкою біженців.

У контексті збройних конфліктів у Сирії, НУО співпрацювали з міжнародно визнаними органами публічного управління та агентствами ООН, такими як Управління Верховного комісара у справах біженців (УВКБ), для забезпечення доступу до гуманітарних коридорів і підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Для ефективного партнерства між НУО та органами публічного управління необхідно впроваджувати чіткі механізми координації та взаємодії. Основними елементами таких механізмів є:

- Меморандуми про співпрацю: Укладання формальних угод між НУО та державними органами, які визначають сфери відповідальності, порядок обміну інформацією та фінансові аспекти.

- Створення координаційних платформ: Регулярні зустрічі та спільні робочі групи дозволяють узгоджувати дії, обмінюватися інформацією про поточні виклики та спільно вирішувати проблеми.

- Підтримка з боку держави: Органи публічного управління можуть сприяти діяльності НУО, забезпечуючи їхні податкові пільги, спрощений

доступ до фінансування чи адміністративну підтримку.

Попри очевидні переваги, партнерство між НУО та органами публічного управління стикається з низкою викликів:

- Недовіра: У деяких випадках державні органи сприймають НУО як конкурента або навіть загрозу через їхню незалежність та критику державних дій.
- Політичний контекст: Політизованість державних структур може ускладнювати співпрацю, особливо у випадках, коли уряд прагне контролювати діяльність НУО.
- Брак координації: Відсутність чітких механізмів взаємодії може призводити до дублювання зусиль або неефективного використання ресурсів.

Для подолання зазначених викликів необхідно розробляти спільні довгострокові стратегії, які враховують інтереси обох сторін. Важливими елементами таких стратегій є:

- Прозорість і довіра: Регулярне інформування про діяльність, спільна розробка планів і відкритість у фінансових питаннях сприяють зміцненню довіри між НУО та державними структурами.
- Розвиток людських ресурсів: Проведення спільних тренінгів і навчань для представників НУО та державних структур дозволяє покращити рівень взаєморозуміння і компетенцій.
- Гнучкість у партнерстві: Механізми співпраці повинні бути достатньо адаптивними, щоб враховувати змінні умови кризових ситуацій.

Розвиток партнерства між НУО та органами публічного управління є важливим кроком для ефективного реагування на кризові ситуації та забезпечення сталого миру. Завдяки об'єднанню зусиль, ресурсів і експертизи обидві сторони можуть досягти значно більших результатів, ніж при роботі окремо. Водночас для успішного партнерства необхідно подолати існуючі виклики, створюючи прозорі механізми координації, зміцнюючи довіру та забезпечуючи гнучкість у взаємодії. Це дозволить зробити гуманітарні та миротворчі програми більш ефективними, сприяючи стабільності та розвитку

постконфліктних суспільств.

3.2 Роль публічного управління у вдосконаленні механізмів участі неурядових організацій у міжнародних конфліктах

Ефективна діяльність неурядових організацій значною мірою залежить від підтримки з боку публічного управління, яке може створювати сприятливі умови для їхньої роботи. Державні інституції, відповідаючи за регулювання, координацію та нагляд, відіграють ключову роль у формуванні правового, фінансового та адміністративного середовища, яке сприяє розвитку НУО та їхньому внеску у вирішення соціальних, гуманітарних та миротворчих завдань.

Одним із найважливіших внесків державного управління є розробка правової бази, яка визначає права та обов'язки НУО, їхню реєстрацію, функціонування та підзвітність. Сприятливе законодавство повинно гарантувати свободу діяльності НУО, забезпечувати їхню незалежність і захищати від невиправданого втручання з боку держави.

У країнах із розвиненим громадянським суспільством, таких як Швеція чи Канада, законодавство передбачає спрощені процедури реєстрації НУО, податкові пільги для благодійної діяльності та чіткі механізми фінансової підзвітності. Такі умови стимулюють розвиток НУО та дозволяють їм ефективно виконувати свої функції.

Крім того, держави можуть сприяти діяльності НУО через спрощення бюрократичних процедур. Забезпечення прозорого процесу отримання дозволів на роботу в кризових регіонах або спрощення імпорتنих процедур для гуманітарної допомоги.

Держави також відіграють важливу роль у фінансуванні діяльності НУО, зокрема через надання грантів, субсидій чи цільових програм. Така підтримка дозволяє організаціям реалізовувати довгострокові проєкти, залучати

кваліфікованих фахівців і реагувати на нагальні потреби.

Прикладом ефективної фінансової підтримки є механізми державного співфінансування, які використовуються у Європейському Союзі. Держави-члени ЄС спільно з місцевими НУО фінансують проекти, спрямовані на розвиток громадянського суспільства, інтеграцію біженців чи підтримку постконфліктного відновлення. Це дозволяє об'єднати ресурси держави та експертизу НУО для досягнення спільних цілей.

У конфліктних та кризових регіонах держава повинна забезпечувати безпеку працівників НУО, які нерідко діють у небезпечних умовах. Важливим аспектом є також захист гуманітарних працівників від нападів, викрадень чи інших загроз.

Для цього держави можуть укладати міжнародні угоди, що регулюють статус гуманітарних організацій, а також співпрацювати з правоохоронними органами та місцевими громадами для забезпечення їхнього захисту.

Державні інституції можуть використовувати потенціал НУО у реалізації соціальних, гуманітарних та миротворчих програм. Завдяки своїй гнучкості, локальному досвіду та здатності працювати безпосередньо з громадами НУО можуть ефективно доповнювати діяльність державних структур.

Під час боротьби з наслідками природних катастроф уряди багатьох країн залучають НУО до роботи у найбільш постраждалих районах, що дозволяє забезпечити швидку та ефективну допомогу населенню.

Держави можуть створювати платформи для діалогу з НУО, де обговорюються стратегічні питання, спільні ініціативи та законодавчі зміни. Такий підхід дозволяє враховувати думку громадянського суспільства у процесі ухвалення рішень і забезпечує більшу прозорість державної політики.

У Німеччині існують регулярні зустрічі між представниками уряду та НУО для обговорення питань міграції, інтеграції біженців та захисту прав людини. Це сприяє координації зусиль і дозволяє уникнути дублювання функцій.

Незважаючи на очевидні переваги співпраці, державне управління може

створювати перешкоди для діяльності НУО. Серед основних викликів:

- Політизація підтримки: Уряди можуть використовувати фінансову підтримку як інструмент впливу на НУО, знижуючи їхню незалежність.
- Бюрократичні перешкоди: Складні процедури реєстрації, звітності чи отримання дозволів можуть ускладнювати діяльність організацій.
- Недовіра: У деяких країнах НУО сприймаються як конкуренти або навіть загроза урядовій політиці, що обмежує їхній вплив і доступ до ресурсів.

Для подолання цих викликів необхідно розробляти чіткі правові механізми, які забезпечують прозорість, захист та незалежність НУО. Держава повинна бути партнером, а не контролером у взаємодії з організаціями громадянського суспільства [49].

Внесок державного публічного управління у створення сприятливих умов для діяльності НУО є ключовим фактором успішності їхньої роботи. Розробка сприятливого законодавства, фінансова підтримка, забезпечення безпеки та залучення до реалізації державних програм сприяють розвитку громадянського суспільства та підвищують ефективність вирішення кризових ситуацій. Створення стабільного партнерства між державою та НУО є важливим кроком до формування стійких механізмів підтримки миру та соціальної стабільності.

Інтеграція неурядових організацій у національні стратегії врегулювання конфліктів є важливим елементом сучасного підходу до забезпечення миру та стабільності. НУО, які володіють експертизою, мобільністю та тісним зв'язком із місцевими громадами, можуть ефективно доповнювати зусилля держави у вирішенні конфліктів. Їхнє залучення сприяє створенню багаторівневих механізмів реагування на конфліктні ситуації, які враховують локальні реалії та глобальні стандарти.

Неурядові організації виконують низку важливих функцій у рамках національних стратегій. Основними з них є:

- Посередництво у переговорах: НУО виступають нейтральними посередниками між сторонами конфлікту, сприяючи налагодженню діалогу та досягненню компромісів. Їхня гнучкість та незалежність дозволяють діяти у

ситуаціях, де державні установи можуть зіштовхуватися з політичними чи правовими обмеженнями.

- Гуманітарна допомога: НУО забезпечують підтримку постраждалого населення, включаючи біженців, внутрішньо переміщених осіб та жертв насильства. Це дозволяє державним органам зосередитися на стратегічних питаннях.

- Реінтеграція постраждалих: НУО беруть участь у програмах реабілітації та реінтеграції, які включають психологічну підтримку, професійне навчання та соціальну адаптацію колишніх учасників конфліктів.

- Розвиток інфраструктури миру: Організації працюють над зміцненням місцевих громад через освітні програми, розвиток соціальної згуртованості та боротьбу з дискримінацією.

У багатьох країнах світу НУО вже стали невід'ємною частиною національних стратегій врегулювання конфліктів. У Колумбії, після укладення мирної угоди між урядом та ФАРК, НУО були інтегровані у процес реабілітації колишніх бойовиків. Вони допомагали реалізовувати програми з психологічної підтримки, професійного навчання та працевлаштування, забезпечуючи поступову соціалізацію цих людей.

Іншим прикладом є Сьєрра-Леоне, де НУО активно працювали над реабілітацією дітей-солдатів після завершення громадянської війни. Спільно з урядом вони впроваджували програми з навчання, інтеграції у громади та формування культури миру серед молоді.

Ефективна інтеграція НУО у національні стратегії потребує створення механізмів взаємодії та координації між різними суб'єктами. Основними механізмами є:

- Координаційні платформи: Створення спільних робочих груп, які включають представників держави, НУО та міжнародних організацій. Такі групи дозволяють узгоджувати дії, обмінюватися інформацією та розподіляти ресурси.

- Інституціоналізація партнерства: Укладення меморандумів про

співпрацю та включення НУО до офіційних стратегічних документів, які визначають їхню роль і сферу відповідальності у процесі врегулювання конфліктів.

- Фінансова підтримка: Забезпечення стабільного фінансування діяльності НУО з боку держави або міжнародних донорів. Це дозволяє організаціям реалізовувати довгострокові програми, які є ключовими для сталого миру.

- Освітні ініціативи: Організація спільних тренінгів для представників НУО та державних установ з питань миротворчої діяльності, медіації та захисту прав людини.

Попри численні переваги, процес інтеграції НУО у національні стратегії може бути ускладнений низкою факторів:

- Недовіра: Уряди деяких країн можуть розглядати НУО як конкурентів або навіть загрозу своїй політиці, що обмежує можливості для співпраці.

- Бюрократичні перепони: Відсутність чітких процедур для інтеграції НУО у державні програми може призводити до дублювання зусиль або втрати ефективності.

- Обмеженість ресурсів: НУО часто стикаються з фінансовими обмеженнями, які ускладнюють їхню участь у масштабних національних ініціативах.

Для подолання цих викликів необхідно:

- Розробити національні стратегічні документи, які визначають чіткі механізми співпраці з НУО.

- Запровадити системи моніторингу та оцінки, які дозволяють відстежувати ефективність участі НУО у національних програмах.

- Забезпечити регулярний діалог між НУО, державою та міжнародними партнерами, щоб створити прозорі та гнучкі механізми взаємодії.

Інтеграція НУО у національні стратегії врегулювання конфліктів

дозволяє поєднати ресурси, досвід та інноваційні підходи різних суб'єктів, що значно підвищує ефективність миротворчих зусиль. Успішне партнерство між державою та НУО є ключовим для досягнення сталого миру та соціальної стабільності. Однак для реалізації цього потенціалу необхідно подолати існуючі бар'єри, створюючи прозорі механізми співпраці та забезпечуючи належну підтримку НУО.

Органи публічного управління відіграють ключову роль у координації зусиль неурядових організацій та міжнародних партнерів у процесі врегулювання конфліктів, забезпечення гуманітарної допомоги та післяконфліктного відновлення. Ефективна координація дозволяє уникнути дублювання зусиль, оптимізувати використання ресурсів і забезпечити узгодженість між локальними, національними та міжнародними ініціативами. У цій ролі органи публічного управління виконують функції посередників, регуляторів і стратегічних координаторів.

Органи публічного управління виступають мостом між місцевими НУО та міжнародними партнерами, забезпечуючи ефективну комунікацію та врахування потреб національного контексту. У цій ролі вони можуть:

- забезпечувати інформаційну підтримку, передаючи актуальні дані про гуманітарну ситуацію або потреби населення;
- представляти інтереси країни на міжнародних форумах, залучаючи фінансування та технічну підтримку;
- сприяти адаптації міжнародних програм до місцевих реалій, забезпечуючи їхню узгодженість із національними стратегіями.

У контексті кризи біженців в Йорданії, уряд країни тісно співпрацює з агентствами ООН та міжнародними НУО, створюючи координаційні платформи для розподілу гуманітарної допомоги та забезпечення доступу до базових послуг.

Органи публічного управління забезпечують розробку національних стратегічних документів, які визначають пріоритети, механізми та принципи співпраці з НУО та міжнародними партнерами. Такі документи є основою для

координації зусиль і створюють правові рамки для діяльності всіх суб'єктів.

У Руанді після геноциду уряд запровадив Національну програму відновлення, яка передбачала чітке розподілення ролей між державою, НУО та міжнародними партнерами. Завдяки цьому було створено ефективну систему реагування на гуманітарні та соціальні виклики.

Органи публічного управління можуть створювати спеціальні платформи для координації роботи НУО та міжнародних партнерів. Ці платформи слугують місцем для обміну інформацією, узгодження дій та вирішення конфліктів, які можуть виникати через дублювання функцій чи конкуренцію за ресурси.

Прикладом є система кластерного підходу, впроваджена ООН у кризових ситуаціях, де державні органи працюють разом із НУО та міжнародними партнерами в рамках тематичних кластерів (охорона здоров'я, освіта, водопостачання тощо). У цьому процесі держава відіграє роль координатора, забезпечуючи відповідність дій міжнародних партнерів національним потребам.

Органи публічного управління сприяють залученню міжнародного фінансування та забезпечують його прозоре використання. Вони можуть діяти як гаранті, що забезпечують відповідність програм міжнародних партнерів національним інтересам та їхню ефективну реалізацію.

Уряд Ефіопії у співпраці з міжнародними донорами розробив механізм прозорого використання коштів для боротьби із посухою. Це дозволило об'єднати ресурси місцевих НУО, міжнародних агентств та урядових структур, зменшивши адміністративні витрати та збільшивши охоплення допомоги.

Важливою функцією органів публічного управління є моніторинг реалізації проєктів НУО та міжнародних партнерів. Це включає:

- контроль за дотриманням стандартів гуманітарної допомоги;
- оцінку ефективності програм та їхнього впливу на постраждале населення;
- виявлення проблем і впровадження коригувальних заходів.

Моніторингова діяльність дозволяє забезпечити підзвітність і підвищити довіру до спільних програм.

Попри важливість координації, органи публічного управління можуть зіштовхуватися з низкою викликів:

- Недостатність ресурсів: Брак фінансування або кадрових можливостей може обмежувати здатність державних структур виконувати свої координаційні функції.
- Конфлікт інтересів: НУО та міжнародні партнери можуть мати різні пріоритети, що ускладнює узгодження дій.
- Бюрократичні перепони: Складність адміністративних процедур може затримувати реалізацію програм і створювати напруженість між суб'єктами.

Для подолання цих викликів необхідно:

- спрощувати адміністративні процедури та забезпечувати прозорість у роботі координаційних платформ;
- проводити регулярні консультації між НУО, державними органами та міжнародними партнерами;
- інвестувати у підготовку кадрів, які відповідають за координацію;
- створювати механізми швидкого реагування на конфлікти чи непередбачувані обставини.

Органи публічного управління відіграють центральну роль у координації зусиль НУО та міжнародних партнерів, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та узгодженість дій у кризових ситуаціях. Їхня діяльність дозволяє створити цілісну систему реагування, яка враховує як локальні, так і міжнародні аспекти. Успішна координація сприяє досягненню сталого миру та розвитку, мінімізуючи ризики дублювання або втрати ресурсів.

Ефективність діяльності неурядових організацій значною мірою залежить від наявності чітких механізмів моніторингу та оцінки їхньої роботи. Органи публічного управління відіграють ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи прозорість, підзвітність і відповідність діяльності НУО національним інтересам

та міжнародним стандартам. Використання інструментів моніторингу та оцінки дозволяє не лише виміряти вплив програм, але й ідентифікувати проблемні аспекти для їхнього своєчасного вирішення.

Моніторинг та оцінка є важливими складовими управління діяльністю НУО. Моніторинг забезпечує регулярний контроль за реалізацією проєктів, їхнім прогресом і відповідністю визначеним цілям. Оцінка, у свою чергу, спрямована на аналіз ефективності, результативності та сталості діяльності, що дозволяє приймати стратегічні рішення на основі даних.

Органи публічного управління використовують ці механізми для:

- Забезпечення прозорості: Контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, щоб уникнути корупції чи нецільового використання коштів.
- Підтримки прийняття рішень: Надання доказової бази для коригування політики чи розподілу ресурсів.
- Підвищення довіри: Забезпечення підзвітності НУО перед громадськістю, донорами та державними органами.

Органи публічного управління застосовують різноманітні інструменти для моніторингу та оцінки діяльності НУО:

1. Звітування: Регулярне подання НУО фінансових і програмних звітів про хід виконання проєктів. Такі звіти дають змогу оцінити досягнення ключових показників ефективності.
2. Польові перевірки: Виїзди представників органів публічного управління на місця реалізації програм для оцінки їхнього впливу на місцеві громади.
3. Соціологічні дослідження: Опитування бенефіціарів, які дозволяють отримати зворотний зв'язок щодо результативності та якості програм НУО.
4. Аудит: Проведення незалежного аудиту для перевірки фінансової звітності та використання ресурсів.
5. Інформаційні системи моніторингу: Використання цифрових

платформ для збору, аналізу та візуалізації даних про діяльність НУО [55].

У багатьох країнах застосовуються електронні платформи для подання звітів і моніторингу проєктів, що дозволяє автоматизувати процеси оцінки та зменшити адміністративне навантаження.

Органи публічного управління виконують кілька ключових функцій у процесі моніторингу та оцінки:

- Розробка стандартів: Встановлення єдиних критеріїв і показників для оцінки ефективності діяльності НУО. Це дозволяє забезпечити порівнянність результатів і відповідність національним та міжнародним стандартам.

- Координація процесу оцінки: Органи публічного управління забезпечують залучення різних суб'єктів (НУО, донорів, громадськість) до процесу моніторингу, створюючи прозорі механізми взаємодії.

- Забезпечення доступу до інформації: Надання НУО доступу до даних, які можуть бути корисними для планування та реалізації їхніх програм.

У країнах-членах ЄС державні органи активно співпрацюють із НУО в рамках програм фінансування, забезпечуючи регулярний моніторинг через спільно розроблені інструменти оцінки.

Попри очевидні переваги, процес моніторингу та оцінки діяльності НУО може зіштовхуватися з низкою викликів:

- Брак ресурсів: Недостатнє фінансування або кадрове забезпечення може обмежувати можливості для проведення якісного моніторингу.

- Нерозвиненість стандартів: Відсутність чітких критеріїв оцінки може призводити до суб'єктивності у визначенні ефективності діяльності НУО.

- Складність збору даних: У зонах конфлікту або кризових регіонах доступ до даних може бути обмеженим, що ускладнює об'єктивну оцінку.

- Ризик політизації: Моніторингова діяльність може використовуватися як інструмент політичного тиску на НУО, що підриває довіру до процесу оцінки.

Для забезпечення якісного моніторингу та оцінки діяльності НУО органи

публічного управління можуть:

1. Інвестувати у створення цифрових платформ для збору та аналізу даних, які автоматизують процеси моніторингу.
2. Залучати незалежних експертів та аудиторів до оцінки програм, щоб мінімізувати ризики упередженості.
3. Розвивати спільні тренінги для представників державних структур і НУО з метою вдосконалення навичок у сфері моніторингу та оцінки.
4. Забезпечувати прозорість процесу через публікацію результатів моніторингу та їхнє обговорення із зацікавленими сторонами.

Використання публічного управління для моніторингу та оцінки діяльності НУО є важливим інструментом забезпечення їхньої прозорості, ефективності та відповідності суспільним інтересам. Чіткі механізми оцінки дозволяють підвищити якість реалізованих програм, уникати неефективного використання ресурсів та зміцнювати довіру до роботи НУО. Проте для цього необхідно подолати існуючі виклики, створюючи інклюзивні, прозорі та сучасні системи моніторингу, які враховують інтереси всіх зацікавлених сторін.

Державно-приватне партнерство (ДПП) у контексті врегулювання міжнародних конфліктів стає одним із найбільш перспективних підходів, що дозволяє об'єднати ресурси, експертизу та вплив різних секторів. У складних та багатогранних конфліктах, які характеризуються соціальною, економічною та гуманітарною кризами, поєднання зусиль державних структур, неурядових організацій та приватного сектору створює нові можливості для ефективного реагування та довгострокового миру [39].

ДПП може охоплювати широкий спектр напрямів, спрямованих на різні етапи врегулювання конфліктів: від реагування на кризу до післяконфліктного відновлення. Серед ключових аспектів:

- Фінансування гуманітарної допомоги: Приватний сектор, завдяки своїм фінансовим ресурсам, може підтримувати діяльність НУО та державних програм з надання гуманітарної допомоги, створення інфраструктури та підтримки постраждалих громад.

- Інновації та технології: Технологічні компанії здатні надавати сучасні рішення, такі як цифрові платформи для координації, штучний інтелект для аналізу ризиків чи дрони для доставки допомоги у важкодоступні регіони.

- Розвиток локальних економік: Співпраця між державою та приватним сектором дозволяє створювати робочі місця, підтримувати малий бізнес і розвивати підприємництво в постконфліктних регіонах, що є ключовим для соціальної стабільності.

У Руанді після геноциду приватні компанії у партнерстві з урядом та міжнародними організаціями сприяли відновленню інфраструктури, забезпечуючи не лише економічну, але й соціальну стабільність.

Переваги ДПП:

1. Ресурси та фінансування: Приватний сектор має доступ до значних фінансових ресурсів, які можуть бути використані для масштабних проєктів, що виходять за рамки можливостей державних структур чи НУО.

2. Гнучкість і інноваційність: Приватні компанії здатні швидко адаптуватися до змін, використовувати сучасні технології та пропонувати інноваційні рішення для вирішення конфліктів.

3. Міжнародна співпраця: Завдяки глобальним зв'язкам приватного сектору, ДПП може сприяти залученню міжнародних інвесторів та донорів для підтримки миротворчих ініціатив.

Органи публічного управління є основними координаторами та регуляторами, які створюють умови для розвитку ДПП. Їхні функції включають:

- Розробка правової бази: Забезпечення правового захисту інвестицій, створення чітких умов співпраці та спрощення процедур для реалізації проєктів.

- Координація зусиль: Організація діалогу між приватним сектором, НУО та міжнародними партнерами для узгодження пріоритетів та координації дій.

- Забезпечення прозорості: Встановлення механізмів моніторингу та

звітності, які підвищують довіру до проєктів ДПП і забезпечують їхню ефективність.

Виклики у розвитку ДПП:

1. Недовіра між секторами [15]: Приватні компанії можуть скептично ставитися до участі у миротворчих проєктах через політичні ризики або нестабільність у регіонах.
2. Бюрократичні перепони: Відсутність чітких регуляторних механізмів може ускладнювати співпрацю між державою та приватним сектором.
3. Ризик політизації: Деякі держави можуть використовувати ДПП у власних інтересах, що підриває довіру до таких ініціатив.

Для подолання викликів необхідно:

- створювати прозорі правові механізми, які регулюють участь приватного сектору у врегулюванні конфліктів;
- забезпечувати регулярний діалог між усіма зацікавленими сторонами для узгодження спільних пріоритетів;
- стимулювати участь приватного сектору через податкові пільги, державні гарантії та підтримку міжнародних організацій.

Державно-приватне партнерство відкриває нові горизонти для врегулювання міжнародних конфліктів, забезпечуючи багатосторонній підхід, який об'єднує ресурси держави, НУО та бізнесу. Залучення інновацій, мобілізація фінансування та створення стійких економічних і соціальних структур є ключовими напрямками, які сприяють довготривалому миру.

Проте ефективність ДПП залежить від чіткої координації, довіри між секторами та готовності державного управління створювати сприятливі умови для партнерства. Поєднуючи зусилля всіх учасників, ДПП здатне не лише вирішувати гострі кризи, але й закладати основи для сталого розвитку, запобігаючи повторним конфліктам і забезпечуючи мир на глобальному рівні.

ВИСНОВКИ

В результаті виконання магістерської кваліфікаційної роботи було досліджено роль та ключові аспекти діяльності неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів, систематизовано існуючі підходи до залучення неурядових організацій у миротворчих процесах та обґрунтовано їх значення для ефективного публічного управління в сучасній системі міжнародних відносин. Таким чином, це дозволило зробити наступні висновки:

1. Вивчено роль неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин. Неурядові організації (НУО) стали невід'ємною частиною міжнародних відносин, їхня роль значно зросла у XX-XXI століттях. Вони виконують функції гуманітарної допомоги, захисту прав людини, моніторингу порушень міжнародного права та сприяють миротворчим процесам. Історичний аналіз показав, що від локальних ініціатив релігійних братств до глобальних акторів, таких як Amnesty International чи Greenpeace, НУО демонструють здатність адаптуватися до викликів часу, забезпечуючи оперативну і гнучку відповідь на кризові ситуації. Їхня універсальність робить їх важливими суб'єктами міжнародної системи в умовах глобалізації.

2. Визначено сутність, типологію та шляхи вирішення міжнародних конфліктів. Міжнародні конфлікти є багатовимірними явищами, що виникають через суперечності інтересів, ідеологій, ресурсів чи територій. Їх класифікація охоплює політичні, економічні, етнічні та релігійні аспекти, які часто переплітаються. Шляхи вирішення конфліктів включають дипломатичні переговори, економічні санкції, миротворчі операції та посередництво, де НУО виступають як активні суб'єкти. Їхня здатність діяти незалежно від держав і оперативно реагувати на кризові ситуації є ключовим фактором у зменшенні напруженості та пошуку компромісів.

3. Досліджено міжнародну діяльність неурядових організацій у конфліктних ситуаціях. На прикладі сирійського конфлікту та геноциду в

Руанді продемонстровано, як НУО надають гуманітарну допомогу, документують порушення прав людини, сприяють примиренню та підтримують біженців. Їхній внесок у врегулювання конфліктів включає організацію гуманітарних коридорів, реабілітацію постраждалих та адвокаційні кампанії. Ці кейси підтверджують важливість гнучкості та здатності НУО діяти у складних і небезпечних умовах.

4. Систематизовано підходи до взаємодії неурядових організацій із міжурядовими структурами та державами. Взаємодія НУО з організаціями, такими як ООН, Рада Європи та регіональні структури, виявляє ключові механізми співпраці, зокрема надання консультативного статусу, спільне виконання проектів та координацію гуманітарної допомоги. Водночас ідентифіковано виклики, включаючи обмеження доступу, недовіру з боку держав і залежність від донорів. Рекомендації щодо подолання цих бар'єрів спрямовані на підвищення ефективності співпраці.

5. Окреслено особливості участі НУО у післяконфліктному відновленні. НУО активно працюють у відновленні інфраструктури, підтримці біженців, забезпеченні психосоціальної реабілітації та сталого розвитку. Їхній внесок у постконфліктний період є критично важливим для відновлення стабільності та запобігання повторному спалаху конфліктів. Встановлено, що координація з місцевими громадами та іншими суб'єктами управління підвищує ефективність цих зусиль.

6. Проаналізовано перспективи подальшого розвитку участі неурядових організацій у вирішенні міжнародних конфліктів. Узагальнено, що розвиток ролі НУО потребує вдосконалення механізмів фінансування, зміцнення партнерства з державами та міжнародними організаціями, а також підвищення прозорості й підзвітності їхньої діяльності. Рекомендації щодо посилення їхньої ролі включають інтеграцію найкращих практик у політику міжнародного управління та розширення адвокаційних кампаній для залучення ширшої підтримки глобальної спільноти.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Abiddin N. Z., Ibrahim I., Abdul Aziz S. A. Non-governmental organisations (NGOs) and their part towards sustainable community development. *Sustainability*, 2022, №14:4386. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/8/4386/pdf> (last accessed: 25.11.2024).
2. Alhousseiny M., Atar E. The evolution of the Syrian humanitarian NGOs and external challenges. *The Rest: Journal of politics and development*, 2021, №11.2. URL: <https://avesis.erdogan.edu.tr/yayin/c4bbcd5-d4c7-4cd4-9370-8b6dc5be1fa9/the-evolution-of-the-syrian-humanitarian-ngos-and-external-challenges/document.pdf> (last accessed: 25.11.2024).
3. Amnesty International: офіційний сайт. URL: <https://www.amnesty.org/en/> (last accessed: 25.11.2024).
4. Atar E., Hossain F., Ullah Akm A. Syrian refugees in Turkey: exploring the role of I/NGOs in refugee crisis. *Third World Quarterly*, 2023, №44.2. P. 231-245. URL: <https://fass.ubd.edu.bn/staff/docs/AU/journals/Syrian%20refugees%20in%20Turkey%20exploring%20the%20role%20of%20I%20NGOs%20in%20refugee%20crisis.pdf> (last accessed: 25.11.2024).
5. Blue Shield International: офіційний сайт. URL: <https://theblueshield.org/> (last accessed: 25.11.2024).
6. Bromley P., Schofer E., Longhofer W. Contentions over world culture: The rise of legal restrictions on foreign funding to NGOs, 1994–2015. *Social Forces*, 2020, №99.1. P. 281-304. URL: https://www.researchgate.net/profile/Patricia-Bromley/publication/335516096_Contentions_over_World_Culture_The_Rise_of_Legal_Restrictions_on_Foreign_Funding_to_NGOs_1994-2015/links/5d69d6de92851c853880612e/Contentions-over-World-Culture-The-Rise-of-Legal-Restrictions-on-Foreign-Funding-to-NGOs-1994-2015.pdf (last accessed: 25.11.2024).
7. CARE International: офіційний сайт. URL: <https://www.care-international.org/> (last accessed: 25.11.2024).

8. Centre for Humanitarian Dialogue: офіційний сайт. URL: <https://hdcentre.org/> (last accessed: 25.11.2024).
9. Chaggu B. Comparison of the Western and Traditional African Methods of Conflict Resolution on the Example of International Criminal Tribunal of Rwanda (ICTR) and Gacaca Method in the Context of the 1994 Rwanda Genocide. *Historia i Polityka*, 2023, № 51.44: P. 73-85. URL: <https://apcz.umk.pl/HiP/article/download/46929/36904> (last accessed: 25.11.2024).
10. Conciliation Resources: офіційний сайт. URL: <https://www.c-r.org/> (last accessed: 25.11.2024).
11. Crisis Management Initiative: офіційний сайт. URL: <https://cmi.fi/> (last accessed: 25.11.2024).
12. David L. NGOs and civil society. Routledge handbook of contemporary Bangladesh. London, UK: Routledge, 2015.
13. Dijkzeul D. Making localization work: the everyday practice of three NGOs in South Sudan and Northern Uganda. *Frontiers in Political Science*, 2021, №3. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpos.2021.716287/pdf> (last accessed: 25.11.2024).
14. Greenpeace: офіційний сайт. URL: <https://www.greenpeace.org/international/> (last accessed: 25.11.2024).
15. Haque M. S. A critique of the role of NGOs as partners in governance. *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 2020, №42.1. P. 17-32. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23276665.2020.1748960> (last accessed: 25.11.2024).
16. Human Rights Watch: офіційний сайт. URL: <https://www.hrw.org/> (last accessed: 25.11.2024).
17. International Rescue Committee: офіційний сайт. URL: <https://www.rescue.org/> (last accessed: 25.11.2024).
18. Interpeace: офіційний сайт. URL: <https://www.interpeace.org/> (last accessed: 25.11.2024).
19. Ishimwe T., Simiyu K. Oloo Ong'ong'a D. Contribution of New Media

in the Reconciliation of Post-Genocide Rwanda: A Case Study of Selected Non-Governmental Organizations. *African Journal of Empirical Research*, 2024, № 5.4. P. 1316-1326. URL: <https://ajernet.net/ojs/index.php/ajernet/article/download/830/549> (last accessed: 25.11.2024).

20. Lie J. H. S. The humanitarian-development nexus: humanitarian principles, practice, and pragmatics. *Journal of International Humanitarian Action*, 2020, №5.1. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1186/s41018-020-00086-0.pdf> (last accessed: 25.11.2024).

21. McGann J., Johnstone M. The Power Shift and the NGO Credibility Crisis. *The Brown Journal of World Affairs*, 2005, №11(2), P. 159-172. URL: <http://www.jstor.org/stable/24590554> (last accessed: 25.11.2024).

22. Médecins Sans Frontières: офіційний сайт. URL: <https://www.msf.org/> (last accessed: 25.11.2024).

23. Norwegian Refugee Council: офіційний сайт. URL: <https://www.nrc.no/> (last accessed: 25.11.2024).

24. PeacePlayers International: офіційний сайт. URL: <https://peaceplayers.org/> (last accessed: 25.11.2024).

25. ReliefWeb: офіційний веб-сайт. URL: <https://reliefweb.int/> (last accessed: 25.11.2024).

26. Right To Play: офіційний сайт. URL: <https://righttoplayusa.org/en/> (last accessed: 25.11.2024).

27. Roborogh S. Localisation in the balance: Syrian medical-humanitarian NGOs' strategic engagement with the local and international. *Disasters*, 2023, № 47.2. P. 519-542. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/disa.12504> (last accessed: 25.11.2024).

28. Search for Common Ground: офіційний сайт. URL: <https://www.sfcg.org/> (last accessed: 25.11.2024).

29. Seeds of Peace: офіційний сайт. URL: <https://www.seedsofpeace.org/> (last accessed: 25.11.2024).

30. United Nations Global Pulse: офіційний сайт. URL:

<https://www.unglobalpulse.org/> (last accessed: 25.11.2024).

31. United World Colleges: офіційний сайт. URL: <https://www.uwc.org/> (last accessed: 25.11.2024).

32. Valíková B. Actors in the Process of Reconciliation and Their Impact on the Post Conflict Society: a Case Study of Sierra Leone: Bachelor Thesis / Masaryk University, Faculty Of Social Studies, Department Of International Relations And European Studies. URL: https://is.muni.cz/th/pzqtw/BACHELOR_THESIS_final.pdf (last accessed: 25.11.2024).

33. World Vision International: офіційний сайт. URL: <https://www.wvi.org/> (last accessed: 25.11.2024).

34. World Wildlife Fund: офіційний сайт. URL: <https://www.worldwildlife.org/> (last accessed: 25.11.2024).

35. Zipline: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.flyzipline.com/> (last accessed: 25.11.2024).

36. Базов О. В. Міжнародно правові та інституційні засади протидії геноциду в Руанді. *Юридична Україна*, 2021, №6. URL: <https://yur-ukraine.com/wp-content/uploads/2022/02/pdf-57.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).

37. Бучин М. А. «Третя ООН»: роль міжнародних неурядових організацій у сучасній системі міжнародних відносин. *Регіональні студії*, 2020, № 23. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/50444/1/%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%87%D0%B0%D0%BA3.pdf#page=100> (дата звернення: 25.11.2024).

38. Грейс Є. Благодійна організація Oxfam потрапила у скандал через розслідування журналістів / hromadske. URL: <https://hromadske.ua/posts/blahodiinaorhanizatsiia-oxfam-potrapyla-u-skandal-cherez-rozsliduvannia-zhurnalistiv> (дата звернення: 25.11.2024).

39. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин : монографія / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35987/1/%D0%9C%>

D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84_%D0%A2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%80_%D0%9C%D0%AE-%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

40. Декларація про право на розвиток. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-development> (дата звернення: 25.11.2024).

41. Демиденко А. Л. Види неурядових правозахисних організацій. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 79: частина 2. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/57827/1/289617-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-668463-1-10-20231023.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).

42. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 року. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/uk/zhenevski-konvenciyi-pro-zahist-zhertv-vijni-1949-roku> (дата звернення: 25.11.2024).

43. Жеребятнікова І. В. Вплив недержавних акторів міжнародних відносин на світову політику. *Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 17-18 листопада 2023 р., м. Дніпро. / ред. кол.: І.В. Іщенко, І.К. Головки, П.Г. Петров. Дніпро: ПрінтДім. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/30973/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F%202_%D0%96%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%8F%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

44. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 25.11.2024).

45. Конвенція про статус біженців. URL: <https://ips.ligazakon.net/>

document/MU51K02U (дата звернення: 25.11.2024).

46. Коротков Д. С. Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 2022. №3(14). С. 18-30. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28604> (дата звернення: 25.11.2024).

47. Лікарчук Д. С. Роль міжнародних організацій у врегулюванні зовнішньополітичних конфліктів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 2020, №(5). DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.5.2020.203663> (дата звернення: 25.11.2024).

48. Міжнародний Комітет Червоного Хреста: офіційний сайт. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/> (дата звернення: 25.11.2024).

49. Негрич М. М. Поняття та моделі державно-приватного партнерства. Публічне урядування, 2024, №1(38). С. 54-60. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-1\(38\)-7](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2024-1(38)-7) (дата звернення: 25.11.2024).

50. Панов А. В., Панова А. О., Степанов А. В. Роль неурядових організацій в системі міжнародних відносин. *The 1st International scientific and practical conference “Advanced technologies for the implementation of new ideas”* (January 09 – 12, 2024) Brussels, Belgium. International Science Group. 2024. 349 p. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2024/01/ADVANCED-TECHNOLOGIES-FOR-THE-IMPLEMENTATION-OF-NEW-IDEAS.pdf#page=265> (дата звернення: 25.11.2024).

51. Поляков А. О. Міжнародно-правове регулювання правозахисної діяльності неурядових організацій. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*, 2020, Випуск 32. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/07bd0988-8086-4fea-b66a-ce88de56eba3/content> (дата звернення: 25.11.2024).

52. Примуш М. В., Осмолівська А. О. Політико-правові аспекти міжнародних конфліктів крізь призму системності в міжнародних відносинах. *Політичне життя*, 2021, №3. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.3.16>

(дата звернення: 25.11.2024).

53. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо правового статусу неурядових організацій у Європі : CM/REC(2007)14 від 10 жовтня 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_937 (дата звернення: 25.11.2024).

54. Сачко О. В. Правосуб'єктність міжнародних неурядових організацій: стан і перспективи розвитку *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2022. № 4. URL: http://www.apnl.dnu.in.ua/4_2022/4_2022.pdf#page=230 (дата звернення: 25.11.2024).

55. Смолич Д. В. Вплив сучасних інформаційних технології на розвиток неурядових організацій. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення* (випуск 91): матеріали Міжнародної наукової інтернетконференції, (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 10-11 вересня 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/65861/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2091.pdf#page=109> (дата звернення: 25.11.2024).

56. Смолич Д. В. Еволюція становлення, трансформації та розвитку неурядового сектору. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, 2024, 9. URL: <https://zenodo.org/records/13375217> (дата звернення: 25.11.2024).

57. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

58. Теорії цивілізацій та міжнародні конфлікти : підруч. / І. А. Єремеева. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 144 с. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/7034/1/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97_%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9_pravka_%D0%BC%D0

%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

59. Усманов Ю., Вергелес О. Проблема гуманітарного доступу в умовах збройних конфліктів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право, 2022, №69. С. 461-466. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/03/NVUzhNU_69.pdf#page=461 (дата звернення: 25.11.2024).